

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YATIRIM ARACI OLARAK SUKUK İHRAÇLARININ
ANALİZİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI**

Fatih ONAN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet ARSLAN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BANKACILIK ANABİLİM DALI
BANKACILIK BİLİM DALI**

KASIM - 2019

**YATIRIM ARACI OLARAK
SUKUK İHRAÇLARININ ANALİZİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI**

Fatih ONAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BANKACILIK ANABİLİM DALI
BANKACILIK BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

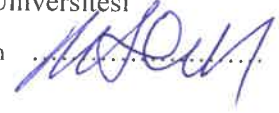
KASIM 2019

Fatih ONAN tarafından hazırlanan “Yatırım Aracı Olarak Sukuk İhraçlarının Analizi ve Türkiye Uygulaması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bankacılık Anabilim Dalında Bankacılık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Unvanı Adı SOYADI : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Anabilim Dalı, Üniversite Adı : Bankacılık , Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Unvanı Adı SOYADI : Prof. Dr. Afşin ŞAHİN

Anabilim Dalı, Üniversite Adı : Bankacılık , Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

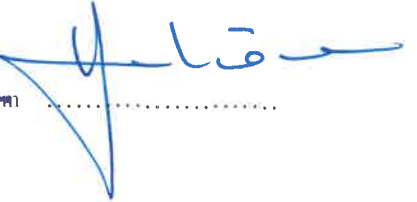
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Unvanı Adı SOYADI : Doç. Dr. Yaşar KÖSE

Anabilim Dalı, Üniversite Adı : İşletme, Türk Hava Kurumu Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 20/11/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZAİF

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Fatih ONAN

20/11/2019

Yatırım Aracı Olarak Sukuk İhraçlarının Analizi ve Türkiye Uygulaması
(Yüksek Lisans Tezi)

Fatih ONAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kasım 2019

ÖZET

Parayı takas aracı olarak gören, bir meta gibi alınıp satılmasını yasaklayan İslam dinine mensup toplumların finansal sistemde faiz yasağına uyarak yer alma ihtiyaçları, bu kesimin sahip olduğu sermaye birikiminin reel ekonomiye kazandırılması, finansal sistem içinde bir fon sunucusu ya da fon kullanıcısı olarak yer alma ihtiyacı, konvansiyonel bankacılık sistemine alternatif bir finans sisteminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İslami finansman enstrümanlarının, finans sektöründe yer alan diğer plasman-yatırım araçları arasındaki payının yıllar itibariyle oranı incelendiğinde, henüz istenilen seviyelere ulaşmadığı ülkemiz finans sektöründe hacimsel olarak %6 dolaylarında pay aldığı görülmektedir. Sadece ülkemizde değil küresel piyasalarda da söz konusu durum benzerlik göstermektedir. Son yıllarda ülkelerarası sermaye hareketlerinin; gerek teknolojik gelişmeler ve gerekse de yeni finansal ürünlerin yatırımcıya sunulması ile birlikte, geçişkenliğinin daha da hızlandığı, özellikle sermayeye ihtiyaç duyan ekonomilerde, sukuk vb. yeni yatırım araçlarının artmasıyla birlikte daha uzun vadede daha ucuz fonun ekonomiye kazandırıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ülkemizde, tasarrufların artırılması ve kaynakların ülke ekonomisi adına etkin şekilde kullanılmasında, sukuk ihraçlarının sermaye piyasalarımızda aktif rol üstlenmesinden hareketle, sukuk ihracının yatırımcılar açısından doğru değerlendirilmesine olanak sağlayacak hukuksal ve vergisel analizlerinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular ışığında önerilerde bulunulmuştur.

Bilim Kodu : 118215
Anahtar Kelimeler : Sukuk, İslami Finansman, Katılım Bankaları
Sayfa Adedi : 73
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

Analysis Of Sukuk Exports As An Investment Tool and Its Applications In Turkey
(M. Sc. Thesis)

Fatih ONAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

November 2019

ABSTRACT

The Islamic religious societies, which consider money as a means of exchange and prohibit it from being bought and sold as a commodity, has the need to take part in the financial system by complying with the prohibition of interest, gaining the capital accumulation of this segment to the real economy as a fund server or fund user, has led to the emergence of an alternative financial system to the conventional banking system. When the ratio of Islamic financing instruments among other placement-investment instruments in the financial sector is analyzed by years, it is seen that our country has reached 6% in volume in the financial sector where it has not yet reached the desired levels. This situation is similar not only in our country but also in global markets. In recent years, international capital movements; With technological developments and the introduction of new financial products to investors, Sukuk, etc. With the increase in new investment instruments, it is seen that cheaper funds were added to the economy in the longer term. In this study, taking into account the active role of Sukuk exports in our capital markets, it is aimed to make legal and tax analyzes that will enable accurate evaluation of Sukuk exports for investors in order to increase savings and use resources efficiently in our country. In the light of the findings of the study, recommendations were made.

Bilim Kodu : 118215
Anahtar Kelimeler : Sukuk, Islamic Financing, Participation Banks
Sayfa Adedi : 73
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ARSLAN

TEŐEKKÖR

Bu çalışmanın gerçekleőtirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgi birikimlerini tarafımla paylaőan, hayatıma kattığı önemi asla unutmayacağım saygıdeğer danışman hocam; Prof. Dr. Mehmet ARSLAN'a, çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aile fertleri; eőim Özge ONAN'a, annem Gül ONAN'a, babam Burhan ONAN'a ve ablam Müge ONAN'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLoların LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
2. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ	5
2.1. Türkiye’de Finans Sisteminin Tarihsel Süreci	5
2.2. Türk Bankacılık Sisteminde Faaliyet Gösteren Banka Türleri	6
2.2.1. Merkez Bankası.....	9
2.2.1.1. Enflasyon ve fiyat istikrarı.....	9
2.2.1.2. Finansal istikrar	9
2.2.1.3. Ödeme sistemleri	10
2.2.1.4. Döviz kuru politikası	10
2.2.1.5. Para (banknot) basımı	10
2.2.2. Mevduat Bankaları	11
2.2.3. Yatırım Bankaları	11
2.2.4. Kalkınma Bankaları.....	11
3. İSLAMİ FİNANSMAN VE KATILIM BANKACILIĞI.....	13
3.1. Katılım Bankacılığı Kavramı	13
3.1.1. İslami Finansın Büyümesindeki Etkenler	13
3.1.2. Dünyada Faizsiz Bankacılık Örnekleri ve İslam Kalkınma Bankası	14

	Sayfa
3.1.3. İslam Bankacılığının Uluslararası Örgütleri	15
3.2. İslami Bankacılığın Faaliyetleri	16
3.2.1. Fon Toplama Şekilleri.....	16
3.2.1.1. Cari hesaplar	16
3.2.1.2. Katılma hesapları	17
3.2.2. Fon Kullandırma Şekilleri.....	18
3.2.2.1. Murabaha işlemi-kurumsal finansman	18
3.2.2.2. Bireysel finansman	19
3.2.2.3. Kar-zarar ortaklığı	19
3.2.2.3.1. Mudarebe.....	19
3.2.2.3.2. Müşareke	21
3.2.2.4. İcara sistemi-finansal kiralama	21
3.2.2.5. Gayri nakdi krediler	22
3.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü İçindeki Durumu	23
3.3.1. Kamusal Sermayeli Katılım Bankaları.....	23
3.3.1.1. Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	23
3.3.1.2. Ziraat Katılım Bankası A.Ş.....	24
3.3.2. Özel Sermayeli Katılım Bankaları	24
3.3.2.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.....	24
3.3.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.....	25
3.3.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.....	26
3.3.3. Türkiye’de Faaliyette Bulunan Katılım Bankalarının Bankacılık Sektörü İçerisindeki Durumu	27
3.3.3.1. Aktif büyüklük bakımından	27
3.3.3.2. Toplanan fonlar bakımından.....	28
3.3.3.3. Kullandırılan fonlar bakımından.....	28

	Sayfa
3.3.3.4. Toplam öz kaynaklar bakımından	29
4. SUKUK KAVRAMI.....	31
4.1. Sukuk'un Tanımı.....	31
4.2. Sukuk'un Tarihçesi	31
4.3. Sukuk'un İşleyişi.....	31
4.4. Sukuk'un Çeşitleri.....	32
4.4.1. Endekslendiği Alana Bağlı Olarak Sukuk Çeşitleri	32
4.4.1.1. Proje endeksli sukuk	32
4.4.1.2. Varlık endeksli sukuk	32
4.4.1.3. Bilanço endeksli sukuk	32
4.4.2. Finansman Çeşitlerine Göre Sukuk.....	33
4.4.2.1. İcara sukuk.....	33
4.4.2.2. Mudarebe sukuk.....	34
4.4.2.3. Müşareke sukuk	34
4.4.2.4. Selem sukuk.....	34
4.4.2.5. Murabaha sukuk.....	35
4.4.2.6. İstisna sukuk	35
4.4.2.7. Karma sukuk	36
4.5. Sukuk'un Hukuki Açıdan İncelenmesi	37
4.5.1. Sukuk Hakkında Tebliğ.....	37
4.5.2. 6111 Sayılı Kanun Düzenlemeleri	38
4.5.3. Diğer Hukuksal Düzenlemeler	39
4.6. Sukuk'un Riskleri.....	40
4.7. Türkiye Sukuk'un Vergilendirilmesi	41
4.7.1. Gelir Vergisi Kanunu ve Sukuk	45
4.7.2. Kurumlar Vergisi Kanunu ve Sukuk	46

	Sayfa
4.7.3. Gider Vergileri Kanunu ve Sukuk.....	47
4.7.4. Katma Değer Vergisi Kanunu ve Sukuk.....	48
4.7.5. Emlak Vergisi Kanunu ve Sukuk.....	48
4.7.6. Damga Vergisi Kanunu ve Sukuk.....	49
4.7.7. Harçlar Kanunu ve Sukuk.....	49
5. TÜRKİYE’DE SUKUK İHRAÇLARI VE İNCELEMESİ.....	51
5.1. Hazine İhraçları.....	52
5.2. Katılım Bankaları İhraçları.....	53
5.2.1. Albaraka Türk Katım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları.....	53
5.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları.....	55
5.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları.....	56
5.2.4. Vakıf Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları.....	58
5.2.5. Ziraat Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları.....	59
5.2.6. Konsolide Sukuk İhracı.....	59
5.3. Türkiye’de Sukuk İhraçlarını Kullanan Sektörler.....	60
5.4. Sukuk’un Konvansiyonel Bono ve Hisse Senedi’nden Farkları.....	61
5.5. Sukuk İhraçlarının Mikro Ekonomik Katkıları.....	62
5.6. Sukuk İhraçlarının Makro Ekonomik Katkıları.....	62
5.7. Sukuk İhraçlarında Politika Yapıcılar İçin Öneriler.....	67
6. SONUÇ.....	65
KAYNAKLAR.....	67
ÖZGEÇMİŞ.....	72

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1. 30.06.2018 itibariyle “Aktif Büyüklüklerine Göre Banka Sıralaması (Milyon TL)”.....	8
Tablo 3.1. İslami Finansman Büyümesindeki Etkenler	14
Tablo 3.2. Vakıf Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı	23
Tablo 3.3. Ziraat Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	24
Tablo 3.4. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	25
Tablo 3.5. 31.12.2018 Tarihi İtibariyle Banka Sermaye Dağılımı	25
Tablo 3.6. Türkiye Finans katılım Bankası Ortaklık Yapısı.....	26
Tablo 3.7. Katılım Bankaları 2014-2019 Aktif Büyüklük Fonlar İncelemesi	27
Tablo 3.8. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Toplanan Fonlar İncelemesi.....	28
Tablo 3.9. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Kullandırılan Fonlar İncelemesi.....	28
Tablo 3.10. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Toplam Öz Sermaye İncelemesi	29
Tablo 5.1. Katılım Bankalarının Yurtiçi ve Yurtdışı Sukuk İhraçları	51
Tablo 5.2. Katılım Bankalarının Sukuk İhraçları.....	52
Tablo 5.3. Albaraka Türk Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları.....	54
Tablo 5.4. Kuveyt Türk Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları.....	56
Tablo 5.5. Türkiye Finans Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları.....	59
Tablo 5.6. Vakıf Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları	58
Tablo 5.7. Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları	59
Tablo 5.8. Konsolide Sukuk İhracı	60
Tablo 5.9. Sukuk-Bono-Hisse Senedi Karşılaştırılması	61

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Türkiye’de Faaliyette Bulunan Banka Çeşitleri	7
Şekil 3.1. Özel Sektör Kira Sertifikası İhraç Süreci	15
Şekil 3.2. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı.....	25
Şekil 3.3. 31.12.2018 Tarihi İtibariyle Banka Sermaye Dağılımı	26
Şekil 3.4. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı	27

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

AB

Avrupa Birliği

BDDK

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu

MB

Merkez Bankası

SPK

Sermaye Piyasası Kurulu

T.C.

Türkiye Cumhuriyeti

SPV

Varlık Kiralama Şirketi

1. GİRİŞ

Finansal sistemin iki temel unsuru olan fon arz edenlerin ve fon talep edenlerin, değişkenlik gösteren ihtiyaçları ve beklentileri, Dünya ekonomisinin büyümesi ve finansal piyasaların globalleşmesi ile birlikte, finansal araçlardaki farklılaşmayı da zorunlu hale getirmiştir.

Parayı mübadele aracı olarak gören, bir meta gibi alınıp satılmasını yasaklayan İslam dinine mensup toplumların finansal sistemde faiz yasağına uyarak yer alma ihtiyaçları, bu kesimin sahip olduğu sermaye birikiminin reel ekonomiye kazandırılması, finansal sistem içinde bir fon sunucusu ya da fon kullanıcısı olarak yer alma ihtiyacı, konvansiyonel bankacılık sistemine alternatif bir finans sisteminin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Büyüyen İslami finans piyasası ve kuruluşları geleneksel bankacılık sisteminden farklı enstrümanlarla piyasada faaliyet göstermektedirler. Dini nedenlerle geleneksel finans sisteminden ayrılan faizsiz finans sisteminin küresel finansal sistemden daha çok pay alabilmesini sağlamak için alternatif yol ve yöntemler geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. İslam dininin, iktisadi faaliyetlerdeki riske katlanma ve sermaye kullanımı için farklı yollar önermesi faizsiz bankacılığı ve buna bağlı olarak İslami finans sisteminin gelişmesini sınırlandırmıştır.

1980'li yıllarda ilk kez gelir ortaklığı senetleri, 1990'lı yıllarda da varlığa dayalı menkul kıymet uygulaması ile menkul kıymetleştirme ile tanışan Türkiye, 2000'li yıllardan itibaren de İslami menkul kıymetleştirme uygulamalarına başlamıştır. Sukuk ismi ile anılan ve en basit haliyle faizsiz bono/tahvil olarak tanımlanan bu enstrüman devletin veya firmaların aktifinde bulunan varlıklarına likidite kazandırmayı amaçlamaktadır. Bir varlığa dayalı olarak ihraç edilmek zorunda olan sukukun faizsiz finans prensiplere uyup uymadığı konunun uzmanları tarafından halen tartışılıyor olmakla birlikte günümüzde sadece İslam ülkelerinde değil tüm dünyada kabul görmüş bir enstrüman halini almıştır.

Çalışmanın Amacı

Ülkemizde, tasarrufların artırılması ve kaynakların ülke ekonomisi adına etkin şekilde kullanılmasında, sukuk ihraçlarının sermaye piyasalarımızda aktif rol üstlenmesi hedeflenmiştir. Sukuk ihraçlarının sermaye piyasalarında yaygınlaştırmak için yatırımcılara, sukuklarla ilgili olarak gerçeğe ve ihtiyaca uygun finansal bilgileri sağlamak büyük önem arz etmektedir. Çalışmamızda, ülkemizde sukuk ihracının yatırımcılar açısından doğru değerlendirilmesine olanak sağlayacak hukuksal ve vergisel analizler yapılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Günümüzde bankacılık sektöründe daha az maliyetli ve uzun vadeli fon toplama faaliyetleri, bankaların öz kaynaklarını daha etkin ve verimli bir şekilde kullanmasında ve karlılıklarını arttırmada her geçen gün önemini arttırmaktadır.

Günümüz rekabetçi ve sürekli değişkenlik gösteren piyasa koşullarında farklı ve daha az maliyetli fon kaynakları oluşturabilmek konvansiyonel ve katılım bankaları için zorunlu hale gelmiştir. Katılım bankaları uygulamalarında faizsiz bankacılık ilkelerine göre hareket ettiklerinden, diğer konvansiyonel bankaların fon toplama yöntem çeşitliliğine sahip olamayabilmektedirler. Ancak gerek katılım bankacılığının küresel finans çevresinde ve ülkemiz finans yapısı içindeki payının artması ve gerekse de İslami kesimin kontrolünde bulunan hatırı sayılı birikmiş kapital stoku, katılım bankalarının İslami bankacılık prensiplerine uygun yeni fon toplama yöntemlerinin edilmesinde etkin rol oynamıştır. Sukuk ticari bir varlığın menkul kıymetleştirilerek sertifikalar aracılığıyla satımıdır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada konvansiyonel ve faizsiz bankacılık işlemlerinin türleri, ülkemizdeki sukuk ihraçlarının hacimsel ve vergisel boyutta değerlendirmesi akabinde öneriler bulunacaktır.

Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmamızın amacına İslami finans araçları, İslami finans sisteminin uygulandığı ülkelerdeki gelişmeler, dünyada ve ülkemizde faizsiz finans sisteminin gelişimi ve günümüz ekonomik ihtiyaçları karşılayabilirliğinin analiz edilmesi ile bu sistemin ülkemizdeki hukuki ve vergisel alt yapısının analizi yapılacaktır.

Veri Toplama Tekniği

Araştırma sürecinde, çalışma konusu olan sukuk ihraçları, sukuk ihraçlarının uluslararası finans piyasalarındaki gelişimi, ülkemizdeki sukuk ihraçları ve finansal analizi hakkında literatür araştırmaları yapılacaktır. Ayrıca konu ile ilgili çeşitli yasa, kararname ve yönetmelikler, sukuk ihracı yapan, aracılık eden bankaların sukuk ihraçları analiz edilecektir.

Verilerin Analizi

Literatür araştırmalarından, yasa, kararname, yönetmelikler, banka bilançolarından elde edilen veriler titizlikle incelenerek gerekli bilgilere ulaşılabilecektir. Bu bilgiler her geçen gün

daha fazla globalleşen finans dünyasının günümüz gereksinimleri doğrultusunda hukuksal ve vergisel analizi yapılacaktır.

2. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ

Bu bölümde Türk Bankacılık sistemin tarihsel gelişimi, türlerine göre banka çeşitleri ve uygulamaları ana hatları incelenecek olup çalışmanın ana konusu olan sukuk ihraçlarının daha net anlaşılmasında faydalı olacaktır.

2.1. Türkiye’de Finans Sisteminin Tarihsel Süreci

Tarihsel süreç, Osmanlı İmparatorluğu zamanında 19. Asırda başlamıştır. Osmanlı imparatorluğunda bankacılık başlamadan evvel yani 19. Asırdan önce vatandaşların ve devletin gereksinimleri loncalar ve sarraflarca desteklenmekteydi. Osmanlı İmparatorluğunun ilk bankası 1847 yılında, o dönemde galata bankerleri tarafından kurulmuş olan İstanbul Bankası olup o zamanki ismi Bank-I Dersaadet’tir.

Osmanlı İmparatorluğu Kırım Savaşına denk gelen 1854 yılında ilk dış borç kullanımını yapmak durumunda kalmıştır. Dış borçlanmanın takibini yapacak bir bankaya ihtiyaç duyulması üzerine 1856’da ana merkezi İngiltere’nin Londra şehrinde olan ve ana sermayesi yine İngilizlere ait olan Bank-ı Osmani (Ottoman Bank) kurulmuştur.

Bankacılık alanında çok sayıda gelişimin gerçekleştirilmesi gene 1850’den sonra yaşanmıştır. O dönemde ilk ulusal tasarruf teşekkülleri sayılan Emniyet Sandıkları ile ilk ulusal kredi kuruluşu sayılan Memleket Sandıkları o zamanda faaliyete geçmiştir.

1881’de Düyun-ı Umumiye’nin açılmasıyla beraber Osmanlı İmparatorluğunun kazançlarının yabancı bir kuruluşun gözetimine geçtiği görülmektedir. Bunu takiben de yabancı kuruluş ve kişilere icap eden teminatların verilmesi “için devlet içerisindeki yabancı sermayeli bankaların sayısı fazlalaşmıştır”.

İkinci meşruiyetin 1908’de ilan edilmesinin peşinden “milli sermaye ile bankacılık faaliyetleri” süratlenmiştir. Milli sermayeyle ekseriyetle “bir şubeli ve yerel bankalar” kurulmaya başlanmıştır. Milli bankacılığın ilerlemesi ancak cumhuriyetin ilan edilmesinin peşinden olmuştur. 1923’de toplanan “İzmir İktisat Kongresi’nde” “ekonominin gelişmesi için” milli sermayeli bankaların kurulması gerektiğinin önemine ve ülkede yer alan “yabancı sermayenin” tesirinin daraltılarak “milli sermaye” tesirinin arttırılmasının önemini vurgulamıştır.

Endüstriyel kuruluşlara kredi ve sermaye imkânları sağlamak maksadıyla 1924’de “Türkiye İş Bankası” ismiyle Cumhuriyet’in ilk bankası açılmıştır. 1926’da ise “Emlak ve Eytam

Bankası” İnşaat sektörünün desteklenmesi ve kaynak dağıtımının gelişmesi maksadıyla faaliyete başlamıştır.

1930-1940 yılları arasındaki zaman zarfı içerisinde devletçilik ilkesinin bir gereği ekonomik sistemin gelişmesi ve desteklenmesini devlet kanalıyla sağlamak amacıyla; 1933’de Belediyeler Bankası ve Sümerbank, 1935’de “Etibank”, 1937’de “Deniz Bank”, 1938’de “Halk Bank ve Halk Sandıkları” kamu otoritesi tarafından açılmıştır. Banka sayılarındaki fazlalaşmayla beraber yasal yapılarındaki düzenleme gereksinimlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte bu ihtiyacı karşılamak amacıyla “1936 yılında”“2999 sayılı Bankalar kanunu” düzenlenmiştir. Ekonominin dinamik faktörü olan bankaların sistematik gelişimini sağlamak amacıyla ise “Türkiye Bankalar Birliği (TBB)” 1958 yılında kurulmuştur.

“Planlı Dönem” ismi ile de anılan “1960-1980 yılları arasında”“5’i kalkınma bankası ve 2’si ticari banka olmak üzere toplam 7 banka kurulmuştur. 24 Ocak 1980’de alınan kararlarla Türk Bankacılığı piyasa ekonomisi ile tanışarak dışa açık ve rekabet edilebilecek bir konuma gelerek değişim süreci başlamıştır”.

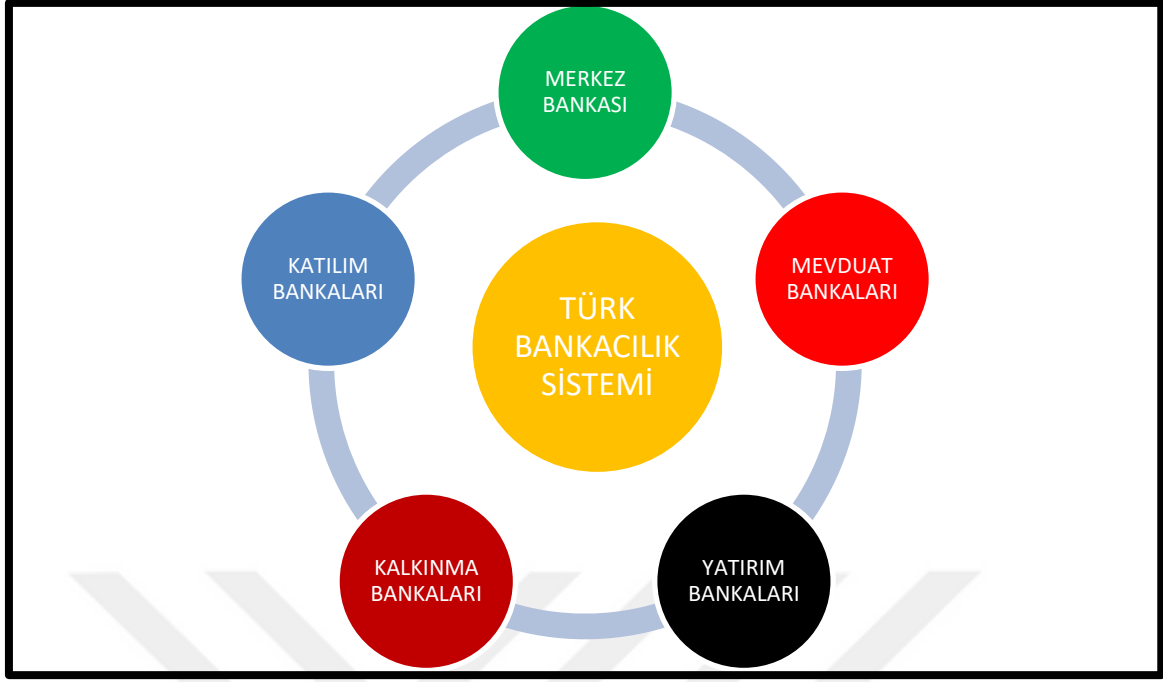
1994 yılına gelindiğinde ülkemiz ekonomik yapısında etkileri çok büyük olan bir kriz yaşanmıştır. Kriz süreci içinde ülkedeki tüm sektörler gibi bankacılık sektörü de derin yaralar almıştır. Bu aşamada ülkemizdeki birçok banka faaliyet izinlerini kaybetmiş bununla birlikte uluslararası arenada Türkiye’nin kredi notlarındaki düşüşlerle birlikte ulusal bankalar uluslararası finans kuruluşlarından da borç alamaya başlamış durum daha da ağır bir tabloya dönüşmüştü.

21. asra geldiği zaman Türkiye artık “Avrupa Birliği (AB)” uyum süreci çalışmalarına başlamış, bununla birlikte bütün alanlarda olduğu gibi bankacılık sektöründe de yeni düzenlemeler yapılması gereği hâsıl olmuştur. Buradan hareketle “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)” kurulmuştur. 2005’ yılında onaylanan“5411 sayılı Bankacılık kanunu” ile beraber “Özel Finans Kurumları’nın” isimlerinin değiştirilmesi ve “Katılım Bankası” ismiyle faaliyette bulunmaları kararı alınmıştır (Özsoy, 2012: 30-32).

2.2. Türk Bankacılık Sisteminde Faaliyet Gösteren Banka Türleri

Sermaye hareketlerinin geçişkenliğinin artmasıyla birlikte ekonominin globalleşme aşaması da başlamıştır.

Türk Bankacılık sistemi 21. asırda “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK)’nun” kurulmasıyla kazanmış olduğu büyüme ivmesini, uygulama alanlarını genişleterek devam ettirmiştir.

Şekil 2.1. Türkiye’de Faaliyette Bulunan Banka Çeşitleri

Ülkemizde 2019 yılı verilerine göre “katılım bankaları” haricinde 47 tane “banka” faaliyette bulunmaktadır (TBB, Gruplar Bazında Banka ve Şube Sayıları, 2019). Aşağıdaki kısımda “Türkiye Bankalar Birliği’nden ”alınmış olan veride, kurumların “toplam aktif büyüklükleri”, “toplam öz kaynaklar büyüklüğü” vb. gibi veriler yer almaktadır. Tablo da yer alan İlk 10 bankanın toplam büyüklük içerisindeki “payının her değerinde % 80’nin” üstünde bulunduğu dikkat çekmektedir. Buradan hareketle sektörün bilhassa “kamusal olmak üzere”, “özel ve yabancı sermaye yapıda” şekillendiği söylenebilir.

	Banka	Kuruluş Yılı	Toplam Aktifler	Toplam Öz Kaynaklar	Net Dönem Kar/Zararı	Şube Sayısı (Adet)	Çalışan Sayısı (Adet)
1	“Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.”	1863	497.574	52.749	3.953	1.781	24.572
2	“Türkiye İş Bankası A.Ş.”	1924	398.340	45.075	3.335	1.364	24.729
3	“Türkiye Garanti Bankası A.Ş.”	1946	349.144	44.246	3.904	930	18.522
4	“Türkiye Halk Bankası A.Ş.”	1938	348.296	28.258	1.903	978	18.898
5	“Akbank T.A.Ş.”	1948	340.936	41.888	3.312	800	13.666
6	“Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.”	1944	338.353	37.801	2.471	866	18.327
7	“Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.”	1954	306.045	26.087	2.125	956	16.491
8	“QNB Finansbank A.Ş.”	1987	149.266	13.235	1.133	542	12.011
9	“Denizbank A.Ş.”	1997	136.056	14.286	1.304	713	12.023
10	“Türk Eximbank”	1987	102.549	7.118	321	12	689
11	“Türk Ekonomi Bankası A.Ş.”	1927	100.698	9.606	723	504	9.605
12	“İNG Bank A.Ş.”	1984	59.487	7.097	584	254	4.530
13	“Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.”	1950	35.009	3.726	325	3	371
14	“Odea Bank A.Ş.”	2011	32.820	3.952	164	46	1.066
15	“Şekerbank T.A.Ş.”	1953	32.581	2.356	71	273	3.565
16	“İller Bankası A.Ş.”	1933	28.877	16.680	559	19	2.410
17	“HSBC Bank A.Ş.”	1990	28.871	2.763	168	82	2.312
18	“Alternatifbank A.Ş.”	1991	23.973	1.361	123	53	955
19	“Fibabanka A.Ş.”	1984	21.691	1.210	79	83	1.674
20	“Burgan Bank A.Ş.”	1991	19.766	1.832	102	43	1.004
21	“Anadolubank A.Ş.”	1996	15.767	2.199	182	112	1.734
22	“ICBC Turkey Bank A.Ş.”	1986	13.977	1.133	57	44	811
23	“IntesaSanpaoloS.p.A.”	2013	13.283	1.133	95	1	28
24	“İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.”	1995	12.679	1.449	184	1	275
25	“MUFG Bank Turkey A.Ş.”	2012	12.643	765	71	1	74
26	“Aktif Yatırım Bankası A.Ş.”	1998	12.231	1.434	200	9	662
27	“Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.”	1975	10.797	1.284	27	1	546
28	“Citibank A.Ş.”	1981	9.613	1.319	141	3	405
29	“Arap Türk Bankası A.Ş.”	1977	5.163	794	29	7	261
30	“Turkland Bank A.Ş.”	1991	4.538	562	-134	24	480
31	“Deutsche Bank A.Ş.”	1988	4.248	519	53	1	109
32	“Birleşik Fon Bankası A.Ş.”	1958	2.940	657	14	1	221
33	Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	1998	2.384	235	34	1	54
34	Rabobank A.Ş.	2013	1.815	796	18	1	35
35	Bank Mellat	1984	1.694	349	58	3	51
36	“JPMorgan Chase Bank N.A.”	1984	1.689	465	17	1	59
37	“Turkish Bank A.Ş.”	1981	1.586	206	2	12	225
38	“Pasha Yatırım Bankası A.Ş.”	1987	1.400	526	17	1	48
39	“Bank of ChinaTurkey A.Ş.”	2017	1.201	1.170	33	1	31
40	“BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.”	1998	1.062	347	4	1	73
41	“Société Générale (SA)”	1989	645	62	-4	1	43
42	“Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.”	1992	391	330	53	1	47
43	“GSD Yatırım Bankası A.Ş.”	1998	329	173	34	2	30
44	“Habib Bank Limited	1982	179	70	5	1	19
45	Diler Yatırım Bankası A.Ş.”	1998	159	132	4	1	18
46	“Standard Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.”	1990	86	77	9	1	28
47	“Adabank A.Ş.”	1984	52	50	1	1	28
	Toplam		3.482.883	379.565	27.864	10.536	193.815

Tablo 2.1. 30.06.2018 itibariyle “Aktif Büyüklüklerine Göre Banka Sıralaması (Milyon TL)”

2.2.1. Merkez Bankası

“Para ve kur politikasının yönetiminden mesul ”“Merkez Bankası’nın” ana gayesi “fiyat istikrarını” sağlamaktır. “Merkez Bankası” finansal düzenin istikrar yapısını sağlayıcı tedbirler almakla görevlendirilmiştir. Diğer taraftan ekonomide geçerliliği olan banknotların basılmasından ve dolaşımının sağlanmasından ve de rezervlerin yönetiminde de sorumludur.

Merkez Bankası 11.6.1930’da, A, B, C ve D olmak üzere dört çeşit hisseden meydana gelen bir A.Ş. (Anonim Şirket) olarak faaliyete başlamıştır. Bu hisselerden;

A sınıfı hisseler; hazineye ait olup Merkez Bankası Kanunu gereği % 51’den az olamaz,

B sınıfı hisseler; Türkiye’de faaliyet gösteren milli sermayeli bankalara,

C sınıfı hisseler; milli bankalar dışındaki diğer bankalara ve imtiyazlı şirketlere,

D tipi fonlar ise; Türk ticaret kuruluşları ile Türkiye vatandaşı gerçek ve tüzel kişilere aittir.

2.2.1.1. Enflasyon ve fiyat istikrarı

Bir ekonomik sistem içerisinde yer alan hizmetlerin ve malların fiyatlarında meydana gelen devamlı ve umumî yükseliş olarak belirtilen “enflasyon”, “Merkez Bankası’nca” denetim altına alıp yönetilmek istenen bir ekonomik bir aşamadır.

Enflasyon bir ekonomik sistem içerisinde yer alan birimlerin karar alma süreçlerine direkt veya dolaylı biçimde etki etmektedir. Bu sebeple ekonominin sağlam bir biçimde yönetilebilmesi için fiyat artışlarının makul bir düzeyde bulunması büyük önem arz etmektedir. Enflasyonun ifade edilen bu makul bir düzeyde tutundurulması fiyatlar genel düzeyinde kalıcılığın sağlandığının belirtisidir.

2001’de “Merkez Bankası Kanunu’nda” gerçekleştirilen düzenlemelerle Para Politikası Kurulu oluşturulması kararlaştırılmıştır. “Para ve kur politikalarının” saptandığı yer olan kurul; “*Başkanın başkanlığıyla, Başkan Yardımcıları, Banka Meclisi üyeleri içerisinde seçilen bir üye ve Başkanın talebiyle ortak karar ile alınan bağımsız bir üyeden*” meydana gelmektedir.

2.2.1.2. Finansal istikrar

“Finansal sistemde meydana gelebilecek problemler, ekonomik sistemin tümüne etki edebilecek düzeyde etki yaratabilmektedir”. “Bu sebeple fiyatlar genel düzeyinde kalıcılığın elde edilmesi, bu konuda gerekli tedbirlerin hayata geçirilmesini gerektirmektedir. Nitekim “Merkez Bankası Kanunu 4. Madde ”bizzat bunu konu edinmiştir”.

Banka, “1 hafta vadeli repo ihale faiz oranını”, gecelik borçlanma faizleri arasında düzenlediği faiz koridorunu ve munzam karşılıkları beraber kullanarak finansal piyasalarda istikrarı sağlamaya çalışmaktadır.

2.2.1.3. Ödeme sistemleri

Ödeme sistemlerinin etkili, güvenilir bir biçimde çalışması “Merkez Bankası’nın ”öteki vazifelerinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Buna istinaden “ödeme sistemlerinde ”meydana gelebilecek sorunlar ekonomik yapı içerisinde faaliyette bulunan kişiler ve “kuruluşlar için istikrarın” sağlanamadığı algısını yaratabilecek bununla birlikte “enflasyon ve fiyat istikrarı” ile finansal istikrar ”hususunda var olan güvenin kaybına sebebiyet verecektir.

“Merkez Bankası” kendisine yasayla sunulan “velayetle ödeme sistemlerinin” etkin ve doğru bir biçimde çalışabilmesi için lazım olan kanuni ve teknik düzenlemeler gerçekleştirmektedir. Finansal araçlardan para, menkul kıymet vb. emin, güvenli ve kolay bir biçimde aktarımı hususunda lazım olan teknolojik gelişmeleri yapmaktadır. Bunlarla birlikte “çek takas sistemi ile de çek ile ödemelerin yapılmasını da” pratikleştirmektedir.

2.2.1.4. Döviz kuru politikası

Ülkemizde gerçekleştirilecek “döviz kuru politikasını ”iktidarla saptamak Merkez Bankası’nın ana vazifelerindendir. Saptanan döviz kuru rejimi ekseninde döviz kuru politikasının düzenlenmesi ve de uygulanması vazifesiye bizatihi “Merkez Bankası’ndadır”.

2001’de gerçekleştirilen döviz rejim değişikliği ile “Dalgalı Döviz Kuru” rejimine geçilmiştir. Buna istinaden döviz kuru piyasada yer alan satıcılar ve alıcılarca saptanmakta ve “Merkez Bankası’nın ” herhangi bir hedefi bulunmamaktadır. Yalnız, finansal istikrar ve fiyat vazifeleri sebebiyle döviz kurunda meydana gelebilecek aşırı değerlenmesi veya da değer kaybetmesi durumunda tümüyle kayıtsız durmamaktadır. Buna en iyi örnek olarak 2018 yılı Ağustos ayında yaşanan döviz kurlarındaki aşırı artış görülebilmektedir. Bu dönemde 1 ABD Doları 4 TL’lik kur seviyesinden 7,20 TL seviyesine çok kısa bir sürede gelmiştir.

2.2.1.5. Para (banknot) basımı

Ülkemizde para basma yetkisi “Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’ne ”aittir. “Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)”ise banknot basma ve ihraç ayrıcalığını süresiz olarak “Merkez Bankası’na” vermiştir. “Merkez Bankası”, kendisine ait banknot matbaası olan

nadir merkez bankalarından biridir. Banknot basımı, dağıtımı Türkiye çapında yer alan 21 şubesi vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Şubesinin olmadığı yerlerdeyse “Ziraat Bankası” şubelerince tesis edilen banknot depolarıyla öteki banka ve katılım bankalarına hizmet vermektedir.

2.2.2. Mevduat Bankaları

“Ticari Bankalar” ismiyle de nitelendirilen “mevduat bankaları”, ortaya çıkmış oldukları ilk zamanlarda sadece “mevduat toplama” görevinin yapmaları nedeniyle mevduat bankaları olarak isimlendirilmektedir. Akabinde toplanmış olan mevduatlar, faiz ilave etmek şartıyla borç verilme amacıyla kullanılmıştır (Çolak ve Diğerleri, 1997: 39-40).

“Mevduat Bankaları”, para yani fon gereksinimi olanlarla, tasarruf sahipleri arasındaki bir tür aracılık faaliyeti yapmaktadırlar. Buradan hareketle, artırım sahibi mesela “fon fazlası” olan kişi, kuruluş ya da devletle fon gereksinimi olan kişi, yapı ile ayrıca devlet arasındaki fon alışverişlerine aracılık yapan, “*temel olarak fon toplama ve kredi kullandırma işlemlerini para üstünden para kazanmak*” maksadıyla gerçekleştiren yapılarıdır (Takan, 2001).

Ülkemizde faaliyette bulunan mevduat bankaları sermayelerine göre sınıflandırıldığında: “3 adet kamu sermayeli mevduat bankası”, “9 adet özel sermayeli mevduat bankası”, “16 adet Türkiye’de kurulmuş yabancı sermayeli banka”, “5 adet Türkiye’de şube açan yabancı sermayeli banka”, “1 adet de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen banka” yer almaktadır (TBB, Veri Seti, Son Erişim Tarihi: 12 Nisan 2019).

2.2.3. Yatırım Bankaları

Bu bankalar ağırlıklı olarak özel sektörde ve kamu sektöründe bulunan kurumların, orta ve uzun vadeli kaynak ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş bankalardır. Bu bankalar mevduat bankalarından farklı olarak tasarrufları kendi bünyesine kabul etmemektedirler.

Kaynak ihtiyacının karşılanması amacıyla kamu ve özel sektöründe ihraç ettiği bonoları tasarruf sahiplerine ulaştırmak amacıyla bankacılık işlemlerini yürütmektedirler (Özyurt, 2006: 58).

2.2.4. Kalkınma Bankaları

Bu bankalar kuruluş ve faaliyet amacıyla öteki bütün bankalardan farklılık arz etmemektedirler. Ağırlıklı olarak ekonomik açıdan istenilen derinliğe ulaşamamış finansal sistemlerde mevcut tasarrufların daha verimli kullanılmasını ve atıl kalmış tasarrufların da finans sistemi içine dâhil edilmesini amaçlamaktadırlar (Çıkrıkçı, 2005: 221).

Buldukları ülkede, ekonomik kalkınma için olmazsa olmaz olan ağır sermayenin kurulumu için gerekli olan orta ve uzun vadeli kaynak ihtiyacının karşılanması için

araştırmalar yapmak, uluslararası piyasalardan temin edilebilmesi vb. hususunda aracılık yapmak bu bankaların ana işlevlerindedir (Eroğlu, 2004: 87-88).

3. İSLAMİ FİNANSMAN VE KATILIM BANKACILIĞI

3.1. Katılım Bankacılığı Kavramı

Katılım bankaları, ana özü İslam dini emirlerine göre kurulmuş, çalışmalarını kar/zarar kuralları ekseninde yapan teşekküllerdir. Katılım bankalarında, katılımcılar, faiz almaz, faiz yerine gelirden pay ya da kar alırlar.

Bu sistemin doğuşunda, şüphesiz İslam dininin ‘Faiz’i yasaklaması bulunmaktadır. İslam hukuku, paranın ticaretini “riba” kelimesi ile ifade etmiş ve İslam dini mensuplarına yasaklamıştır. Kuran-ı Kerim’de de ‘riba’nın yasak olduğu net bir biçimde çok defa ifade edilmektedir (Zaman, 2011: 222).

İslami ürünlerin kullanımına bakıldığında 1970 yılından itibaren 75 ülke tarafından kullanılmış olduğu görülmektedir. Sistemin geliştiği ilk dönemlerde Müslüman nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde yoğunlaştığı görülürken ileriki dönemlerde ve günümüzde Amerika ve Avrupa ülkeleri dâhil olmak üzere birçok ülkede yaygınlaştığı görülmektedir (Yıldırım, 2011: 110).

3.1.1. İslami Finansın Büyümesindeki Etkenler

“Katılım bankaları ve İslami finans piyasasında faaliyet gösteren üyelerin gelişmesiyle beraber”, “geleneksel bankacılık” ile “İslami bankacılık” ilişkilerinde çekişme düzeyi fazlalaşmıştır. Rekabet, pazardaki ürün çeşitliliğinin artmasına ve maliyeti düşürücü tedbirlere, geliri fazlalaştıracak gelişmelere neden olmuştur. Bu gelişmeler de piyasa içinde rol alan herkesin bilgi vb. alanlarda donanımlarını arttırmasına yöneltmiştir.

“İslami bankacılık sisteminin kabul görme seviyesindeki ilerlemesi, sektörün kendini geliştirerek büyümesindeki bir başka faktör olarak sayılmaktadır”.

Globalleşme, “İslami finansın gelişim göstermesindeki şüphesiz en büyük” unsurlardan biridir. “Piyasaların serbestleşmesi, ticaretin” ilerlemesine ve de devletlerin sistem anlamında birbirleriyle etkileşimde bulunmalarına neden olmuştur. Bunun sonucunda devletler öteki “İslam ülkelerindeki faizsiz bankacılık sistemini inceleme olanağını bulmuş”, sistemleri gelişmiş devletler, henüz sistemi gelişmemiş olanlara katkıda bulunmuşlardır. Bunun sonucunda da sistem farklı devletlerce geliştirilmektedir (Özsoy, 2012: 70).

Ekonomik Büyüme ve Likidite	<ul style="list-style-type: none"> • “Petrol Fiyatlarının Yükselmesi” • “Körfez Bölgesinde Kesintisiz Ekonomik Büyüme” • “Yatırım fırsatlarının artmasıyla oluşan zenginliğin körfezde kalması” • “Altyapı projelerinde hükümet harcama ve yatırımların artması” • “Yatırımcılarla beraber İslami finansal enstrümanlara olan ilginin de artması”
“İslami Finansal Enstrümanlara Yatırımcı İştahı”	<ul style="list-style-type: none"> • “Sukukun popülerliğini arttırması. • “Aile girişimlerinin likidite için halka açılmadaki artan isteği”
“Özelleştirmeler ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar”	<ul style="list-style-type: none"> • “Özelleştirmelerin artmasıyla proje finansmanı ve yapılandırılmış finansman ihtiyacının artması” • “Doğrudan yabancı yatırımcıların artması”
Hukuksal Düzenlemeler	<ul style="list-style-type: none"> • “Yasal altyapının gelişmesi”
Farklılaştırma	<ul style="list-style-type: none"> • “Yabancı katılımın artması” • “Körfez Bölgesi yatırımlarının petrol dışı sektörlerle kayması”
Küreselleşme	<ul style="list-style-type: none"> • “Yatırım fonlarının Körfez Bölgesini aşip Orta Doğu ve diğer bölgelere de genişlemesi” • “İslami finansal enstrümanların küresel ölçekte kabul edilmesi” • Gelişmiş batı ülkelerinin İslami finansı kabul etmesi” • Montanlı işlem hacimlerine sahip yatırımcıların İslami finansa yönelmesi.

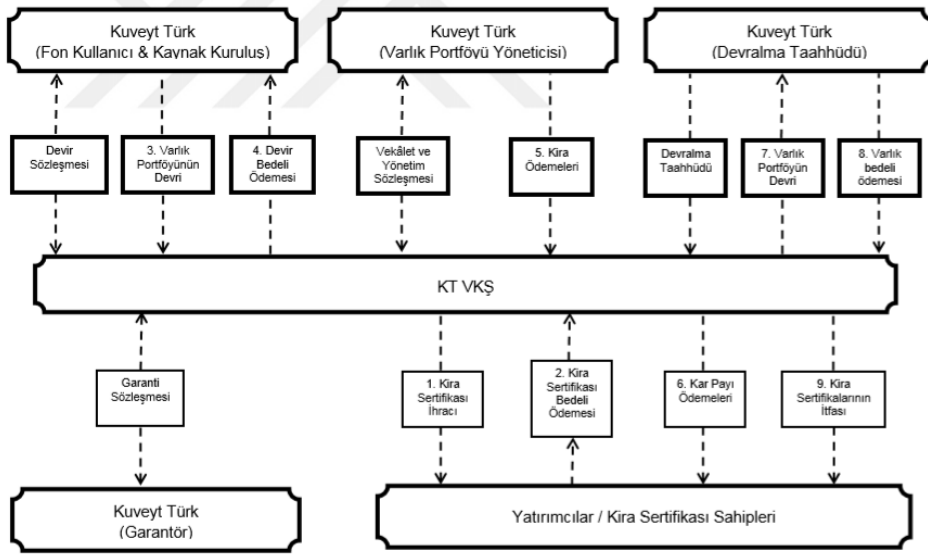
Kaynak: (Özsoy, 2012: 71)

Tablo 3.1. İslami Finansmanın Büyümesindeki Etkenler

3.1.2. Dünyada Faizsiz Bankacılık Örnekleri ve İslam Kalkınma Bankası

İslamiyet’in, dünya üzerindeki tarihi asırlar öncesine dayanmakta iken, bu çok uzun zaman zarfı içerisinde İslami bankacılık sisteminin modern emarelerinin 20. asırda uygulanmaya başladığı görülmektedir. Faizi bir araç olarak kullanmayan teşekküllerin yönetiminin yabancı menşelerin kontrolüne girmesi hasebiyle faize dayanmayan bir bankacılık sisteminin temellerini atılamamıştır.

1979’da İran, gerçekleşmiş olan ihtilal akabinde, finans sistemini tamamen devletleştirmiştir. 1983’te konvansiyonel bankacılık ürünleri tamamen yürürlükten kaldırılmıştır. İran Merkez Bankası para politikalarının belirlenmesinde tek yetkili kurum haline getirilmiştir.

Şekil 3.1. Özel Sektör Kira Sertifikası İhraç Süreci

3.1.3. İslam Bankacılığının Uluslararası Örgütleri

İslam bankacılığını temsilen global finans piyasalarında faaliyetlerini sürdüren başlıca uluslararası örgütler aşağıdaki gibidir:

Accounting & Auditing Organization for Islamic Financial Institutions (AAOIFI): “İslami Finansal kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu” kar amacı gütmeyen bağımsız bir kuruluştur. Denetim standartlarının oluşması hususunda ilgili çalışmaları yürütmektedir (Sidani, 2015).

The Islamic Financial Services Board (IFSB): “İslami Finansal Hizmetler Kurulu” İslam bankacılığının ürünlerinin günümüz modern ekonominin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için ve bu bankacılık modelinin kalıcı ve sürdürülebilir bir model haline gelebilmesi için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

Malaysian Accounting Standards Board (MASB): “Malezya Muhasebe Standartları Kurulu”, faizsiz bankacılıkta yararlanılan denetim standartlarının oluşması hususunda çalışmalarını yürütmektedir.

General Council of Islamic Banks and Financial Institution (CIBAFI): “İslami Bankacılık ve Finansal Kurumlar genel Konseyi” olan bu kuruluşun faaliyet amaçları;

- “İslami finans sisteminin gelişimi için faizsiz finans kavramı ve kurallarının paylaşılması”

- Üyeleri arasındaki koordinasyonun sağlanması
- Bilgi akışının artırılması
- Üyelerinin özel yoğunlaştıkları bölümlerin desteklenmesi
- Mensuplarının karşılaşılabilecekleri problemler hususunda destek verilmesi

Islamic Development Bank (IDB): “İslam Kalkınma Bankası”, üye ülkelerin sosyal ve ekonomik gelişmelerine katkıda amacıyla projeler geliştirmek ve ihtiyaç duyulan kaynağın finansal piyasalardan temin edilmesi için çalışmalar yapmak suretiyle kurulan bir kurumdur.

International Islamic Financial Market (IIFM): “Uluslararası İslami Finansal Piyasa” söz konusu İslami bankacılık piyasalarında bulunan ürünleri standardının oluşturulması amacıyla kurulan bir kuruluştur.

Islamic International Rating Agency (IIRA): “İslam Ülkeleri Uluslararası Derecelendirme Ajansı”, ‘nın kuruluş amacı, finansal piyasalarda büyümenin sürdürülebilir olması için söz konusu piyasalardaki yatırım ve fonlama risklerini tespit etmek ve risk durumlarının değerlendirilmesini sağlamaktadır (Özsoy, 2012: 76-77).

3.2. İslami Bankacılığın Faaliyetleri

Katılım Bankaları, bankacılık işlemlerini kar-zarar prensibiyle icra etmek amacıyla faaliyete geçirilen kurumlardır. Bu bankalar fon toplama ve toplanan fonun kullanılması temeline faaliyetlerini devam ettirirler.

3.2.1. Fon Toplama Şekilleri

“Katılım bankaları, fon toplama fonksiyonunu, Cari hesap olarak tanımlanan vadesiz hesaplar ve kar ve zarar ortaklığı temeline dayanan vadeli hesaplar olarak iki grupta yapmaktadır”.

3.2.1.1. Cari hesaplar

“Hesabın sahibi tarafından, dilenildiğinde içerisindeki tüm tutarın yahut bir kısmının çekilebildiği, herhangi bir getirisi olmayan hesaplardır” (Resmi Gazete, 2005).

“En önemli kullanım amacı paranın güvende olmasıdır. Bu anlamda geleneksel bankacılık ile aynı fonksiyonu yapmaktadır. Cari hesaplardan hesap işletim ücreti alınması tümüyle katılım bankasının inisiyatifindedir” (Sümer ve Onan, 2016: 302).

3.2.1.2. Katılma hesapları

Tasarruf sahibi olan müşterilerin, bankaya yatırmış oldukları miktarların, kurumlarca kullanılmasından dolayı oluşacak kar ya da oluşabilecek zarar içinde ortaklıkları bulunan hesap çeşididir (Resmi Gazete, 2005).

Katılma hesaplarında toplanmış olan fonlar, faizsizlik kuralıyla sanayi, hizmet ve ticaret sektörlerinde kullanımı sağlanmaktadır. Diğer faiz getiren hesaplardan katılım hesaplarını ayıran en önemli özellik; faizli bankacılıkta vade başında tasarruf sahibine verilecek nema oranının net bir biçimde belirli olması ve taahhüt edinmiş olunmasıdır. Katılım bankaları uygulamasında ise tasarruf sahibine dağıtılacak kar/zarar vade başında değil, vade sonunda netleşmektedir.

TL, USD ve Avro olarak, minimum bir ay vadeli olacak şekilde açılabilir. Vadesinin dolmasını beklemeden, tespit edilmiş olunan limit oranında çekilebilir. Bu durumun olması halinde vade sonunda, hesapta yer alan meblağ üstünden kar payı ödemesinde bulunulur (Kuveyt Türk Katılım Bankası, 2019).

Katılım hesapları:

1. İslam hukukunda da emek sermaye ortaklığı olarak belirtilmiş olan katılım hesaplarında hesabın sahibi, birikiminin işletilmesi için katılım bankasına yetki vermiş olmaktadır.
2. Hesabın açılması esnasında vadesi üstünde katılım bankası ve müşteri anlaşmaya varmaktadır. Anlaşılması olunana vadeden evvel çekilmek istenmesi halinde kar ödemesinde bulunulmayacaktır. Vade müddetinde katılım bankasının zararı söz konusu olursa, vade süresinden evvel çekilmiş olunan tutar için zararı yansıtır.
3. Katılım bankaları, dağıtacağı kar/zarar oranlarıyla alakalı herhangi taahhütte bulunamaz. Hem kar hem de zarara ortaklık mevzu bahistir. Yalnız her ne kadar İslami bankacılık faaliyeti gösterebilir de netice ticari işletmelerdir. Kabiliyetli bir tüccar gibi faaliyetlerini hassasiyetle getirmesinden ötürü zarar etme olasılığı çok düşüktür.
4. Katılma hesaplarında toplanan fonlar döviz cinsine göre farklı havuzlara toplanmaktadır. Toplanmış olan fonlar, faizsiz bankacılık prensipleri ile kullanılmaktadır. Tasarruf sahibi müşteri ile fon kaynağı ihtiyacı olan kuruluş ya da bireyler arasında bir köprü görerek buradan kar etmeye çabalamaktadır. Sonuçta elde edilen karlar paylaşım oranları doğrultusunda hesap sahiplerine paylaştırılmaktadır (Aktepe, 2010: 74-75).

5. Ülkemizde önceki dönemlerde bankacılık sisteminde meydana gelen sorunlar bankacılık sektörüne olan güvenilirliği sarsmıştır. Bu sebeple vatandaşın bankacılık sektörüne karşı oluşan bu güvensizliğinin giderilmesi amacıyla birtakım taahhütler verilmiştir. “Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)”, önce geleneksel bankacılık sektöründe hesabı bulunan hesap sahiplerine 100.000 TL’ye güvence vermiş, akabinde bir tür garanti sigortasını katılma hesapları için de geçerli olacağı taahhütte bulunmuştur (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, 2019).

3.2.2. Fon Kullandırma Şekilleri

Kazanç sağlamak amacıyla tasarruf sahiplerince yatırılan mevduatlar, katılım bankalarınınca fon kaynağına gereksinim duyan kuruluşlara veya da kişilere, İslami bankacılık prensipleriyle dağıtımını yapmaktadır. Bunun sonucunda fon talebi bulunanlardan sağlanan kazançlar, fon arzı bulunanlara pay edilmektedir. Burada fon kullandırma biçimleri altı kategoride ele alınmıştır.

3.2.2.1. Murabaha işlemi-kurumsal finansman

“Katılım bankasıyla fon ihtiyacı olan yasal kuruluş arasında gerçekleştirilecek anlaşmayla, kuruluşun gereksinim duyduğu her çeşit menkul kıymet, mal, gayrimenkul, hak veya hizmetin peşin olarak satıcısından alınması ve vadeli olarak satılması muamelesidir”. “Bu muamele murabaha olarak isimlendirilmektedir”.

“Murabaha muamelesinde en önemli konu, hizmet, mal vb. gibi talebin, katılım bankasıyla uzlaşmadan temin edilmemiş olmasıdır”. “Aksi takdirde İslami bankacılık ile ayrışmakta ve faizsizlik prensiplerine uygun hareket edilmemiş anlamını taşımaktadır. Bu da katılım bankalarının kuruluşundaki ana gayesini boşa çıkarmaktadır”.

Süreç;

- 1- “Müşteri, katılım bankasına başvurarak mal, hizmet vb. gibi ihtiyaçları için fon talebinde bulunur”.
- 2- “Katılım bankası, müşterinin fon talebine yanıt olarak gerekli limit çalışmasını yapar, uygun gördüğü takdirde limiti açar ve müşterisini alım için vekil tayin eder”.
- 3- “Müşteri, alınacak ürün hizmet vb. gibi ihtiyacı için satıcı ile ön protokol yapar”.
- 4- “Müşteri, katılım bankasıyla kar oranı ve geri ödeme planında anlaşma yapar”.
- 5- “Katılım bankası, satıcıya fonlanan ürün veya hizmet için sipariş verir”.

- 6- “Katılım bankası, müşterisinin isteği doğrultusunda, bahse konu hizmet ya da malı satıcıdan peşin olarak satın alır”.
- 7- “Katılım bankası, vadeli olarak satılmak üzere peşin olarak satın alınan mal/hizmet müşterisine teslim edilir”.
- 8- “Müşteri anlaşılmış olunan kar oranı ve müddette katılım bankasına taksitlerini öder”.

3.2.2.2. Bireysel finansman

Fon talebi olan, bireysel müşterilerin gereksinimlerini karşılamak amacıyla, talepte bulunulan hizmet ya da malın, satıcısından peşin olarak alınması ve müşteriye vadeli olarak satılmasıdır. Buna bireysel murabaha işlemi adı da verilebilmektedir. Aynı amaç için, faizsizlik bankacılık prensipleriyle hareket edilmektedir.

Süreç:

- 1- “Müşteri, katılım bankasına fon talebinin karşılanması amacıyla başvuruda bulunur”.
- 2- “Katılım bankası, müşterinin ihtiyacı doğrultusunda limit çalışması yapar, uygun görmesi halinde müşterisine talebinin yerine getirileceği yanıtını verir”.
- 3- “Müşteri, limitin açılmasından sonra, satıcısı ile görüşerek bir ön anlaşma sağlar”.
- 4- “Müşteri ile katılım bankası arasında kar oranı ve geri ödeme planı konusunda anlaşma yapılır”.
- 5- “Katılım bankası mal/hizmet satın alınacak kişi/kurum ile görüşerek, alım için sipariş verir ve ürünün satıcıdan peşin olarak alınması işlemini gerçekleştirmek için satıcıya ödeme yapar.
- 6- “Peşin olarak alınan mal/hizmet müşteriye teslim edilir
- 7- “Müşteri alışveriş yapılmadan önce anlaşılan kar oranı ve vadelerde ödemelerini yapar” (Albaraka Türk Katılım Bankası, ‘Katılım Bankacılığı Sistemi Nedir’, Son Erişim Tarihi: 2 Nisan 2019).

3.2.2.3. Kar-zarar ortaklığı

Katılım bankaları, “Emek-Sermaye” ortaklığı olarak nitelendirilen “Mudarebe” ve Sermaye-Sermaye” ortaklığı olarak isimlendirilen “Müşareke” olarak iki biçimde yapılmakta olduğundan iki başlık altında ele alınacaktır.

3.2.2.3.1. Mudarebe

Bir tarafın “Rabbü'l mal” (sermaye), öteki tarafın “mudarib” (emek ortaklığı)’dır. “Mudarib” yani emek sahibi, sermayenin işletilmesinden mesuldür. Bu sorumlulukla işletilen sermayeden sağlanacak kazanç, anlaşılmış olunan tutarlar oranında “sermayedar” ve “mudarib” arasında pay edilmektedir (AAOIFI, “Observer Members”, Son Erişim Tarihi: 09 Nisan.2019).

Kar paylaşımında, anlaşma ile belirtilmiş herhangi bir oran yerine, tüm karın sermaye sahibine gitmesine bida'a denilirken, tüm getirinin mudaribe yani emektara gitmesi durumunda ise buna karz denilmektedir. Karz, hiç bir getiri şartı koşulmadan verilmiş borç olarak nitelendirilmektedir (Bannerman, 2013: 241-242).

“Mudarebe” sözcüğü, seyahate gitmek manasındadır. İslam hukuku açısından ele alındığında, geçmiş dönemlerde, para kazanabilmenin yolu alım satımdan geçmekteydi. Bunu da sadece yaşanılan yerde gerçekleştiriyor olabilmek çok fazla gelir elde edilememesine neden olmaktaydı. Bu sebeple diğer pazarlarda mal göürebilmek icap ettiğinden seyahatte bulunmak gerekiyordu. Bahse konu seyahatteki amaç, ürünlerin pazarlara götürülmesi, ticaretin gerçekleştirilmesi ve kazanç sağlamadır (El-Mevsılı, 2002: 22).

Mudarebe işleminde üç taraf bulunmaktadır:

1. “Rabb’ül Mal” yani sermayedar,
2. “İkinci mudarib”, özkaynağı işleten emektar,
3. “Birinci mudarib”, sermayedar ile emektar arasındaki aracı. Katılım bankaları ise iki taraf arasındaki aracı olup her iki işlemde de sorumludur.

Bu süreç sonunda sağlanan kazançlar, anlaşılan oranlar oranında, emektar, sermayedar ve katılım bankası arasında pay edilmektedir.

Katılım bankası isterse, kendi sermayesiyle de mudarebe işlemini yapabilmektedir. İşleme başlamadan emektarla, bankanın aralarında yapacakları sözleşmeyle bütün koşullar gibi kar paylaşım oranları tespit edilmelidir. Dolayısıyla, işlem sonucunda sağlanacak kazançlar, sözleşme şartlarında ifade edilmiş olunan oranlar oranında paylaştırılmaktadır (Akın, 1986: 125-126).

Mudarebe işlemin iki ana özelliği vardır. Bunlar:

- 1- “Sermayedar (Rabbü'l Mal)” ve “emektar (mudarib)”, sermaye tutarı, kabiliyet ve iş gücü kapasitesi çerçevesinde yapılan müşterek bir yapıda kurulmuş işlemdir.
- 2- “Mudarebe” işlemine başlamadan taraflar arasında mutabakatta bulunmaktadır. Buna istinaden kar dağıtımı öncelikle tespit edilmektedir. Zarar halinde, yatırımcı ortaya koyduğu sermayesini yitirirken, “mudarib” sarfettiği emek sonucunda herhangi bir kazanç sağlayamamaktadır. Bu da emek-sermaye ortaklığının doğasını oluşturmaktadır (Bulut ve Er, 2012: 146-149).

3.2.2.3.2. Müşareke

Kelime anlamıyla iştirak eden manasına gelen bu süreçte, bir faaliyet amacı güden bir kurum, işletme vb. ye ortak olunması anlamı taşımaktadır. Mudarebeden ayıran temel özellik ise tarafların tamamının söz konusu işleme kaynak katmasıdır (Bulut ve Er, 2012: 150).

İslami bankacılık çalışmaları temelinde ele alındığında, banka gene sermayedar olarak taraflar içerisinde bulunmaktadır. Müşteriyse, hem emektar hem de işletme sahibi olarak sermayedar olarak taraf olmaktadır.

Ortaklık oluşturulmadan evvel gerçekleştirilecek mukaveleyle bütün koşullar gibi kar paylaşım oranları da tespit edilmelidir. Burada en önemli hususa karın sermayeyle orantılı şekilde paylaştırılmayacağıdır. Sonuçta müşteri hem emektar hem de sermayedardır. Bu sebeple kar paylaşımı, müşteri yararına yüksek olabilmektedir. Bununla birlikte bankanın da sermayedar olarak kardan daha fazlasını talepte bulunma hakkı vardır. Münhasıran bu koşullar iş birliği meydana gelmeden banka ve müşteri arasında gerçekleştirilen sözleşmeyle saptanmaktadır.

Faaliyet sonunda oluşan zarar taraflar arasında, işlemin başında konulan özkaynak oranında paylaşılmaktadır (Özsoy, 2011: 47).

Teknoloji ve ekonomilerde meydana gelen gelişmeler, İslami bankacılık ürünlerinde de gelişmeler olmasını sağlamış, “müşareke” sisteminin yeni bir türü olan “azalan müşareke” yakın dönemde sisteme dâhil olmuştur. Bu yöntem ile kurulan işletme kar elde etmeye başladıktan sonra müşteri talebi dâhilinde ve bankaya sermaye payı ödendikten sonra bankanın sermaye payı kademli olarak müşteriye geçebilmektedir.

3.2.2.4. İcara sistemi-finansal kiralama

M.Ö. 2000’lerde Sümerler’in tarım araç gereçlerinin mülkiyeti hususunda uygulamış oldukları yöntemlerle bu yöntemi asırlar önce kullandıkları görülmektedir. Roma İmparatorluğu’nda ise “Justinyen’in” kitap serisi “Kurumlar’ın” 3. cildinde kiralama sisteminin teferruatlı biçimde anlatıldığı dikkat çekmektedir (Çevik, 2003: 19- 20).

Günümüzde de önemini her geçen gün arttıran finansal kiralama sisteminin modernize edilmiş hali ise 20. asrın ortalarında Amerika’da kullanılan, finansman ihtiyaçlarının orta ve uzun vadede olacak şekilde karşılanabilmesi sisteme entegre edilmiş bir finansman ürünüdür. 1980’li yıllarda ise, enternasyonal bir finansman yöntemi durumuna gelmiştir. Bu denli süratli gelişiminin sebeplerine bakıldığında:

- “Kullanım hakkının, mülkiyet hakkının önüne geçmesi”,
- “Kuruluşların sermaye anlamında sınırlı olması”,
- “Kullanım süresi bittiğinde tercihlerde görülen değişiklikler”,
- “Teknolojik gelişmelerin doğurduğu ve yatırım yöntemlerinde görülen değişiklikler”,
- “Ulusal ve uluslararası finansal kiralama sisteminin, kullanım hakkına sahip olanlara getirdiği vergisel avantajlar ile gümrük tarifelerinde görülen istisnalar” (Uyanık, 1990: 10).

Süreç:

- 1- “Müşteri, fon ihtiyacı doğrultusunda katılım bankasına başvurur”.
- 2- “Katılım bankası fon talebi doğrultusunda gerekli çalışmaları yapar”.
- 3- “Fon talebinin katılım bankası tarafından karşılanacağı belirlendikten sonra, müşteri satıcı ile ön anlaşma sağlar”.
- 4- “Müşteri ile katılım bankası arasında, kar oranı ve vade yapısında anlaşma sağlanır ve sözleşmeler imzalanır”.
- 5- “Banka satıcıya sipariş verir”.
- 6- “Katılım bankası satıcıya malın bedelini peşin olarak öder ve kullanım hakkını müşterisine bırakır”.
- 7- “Müşteri sözleşmede belirtilen bedel ve vade yapısına göre bankaya kira ödemelerini gerçekleştirir”.
- 8- “Kira ödemeleri sona erdiğinde mal, banka tarafından sembolik bir değer karşılığında müşteriye satılarak süreç nihayete erdirmektedir”.

3.2.2.5. Gayri nakdi krediler

Katılım bankaları, müşterilerinin talepleri üzerine, müşterilerinin kredibilitesinin analizi ve akabinde açılan limitler dâhilinde, yurt içi veya yurt dışı özel veya kamu otoritesine hitaben, mal – hizmet vb. alımları için düzenlenen teminat mektubu, harici garanti, kontrgaranti ve akreditif ürünleri ile müşterilerine garantör olmaktadır. Bu hizmet dâhilinde alınacak olan komisyonlar bankalara gelir olarak yansımakla birlikte, bankalarca hedeflenen temel olgu, garantör olunan işlemlerde müşteri ile garantör olunan işlemin muhatabı arasındaki nakit akışının banka hesapları üzerinden yapılarak bankaya cari anlamda mevduat ve akabinde gelir anlamında verimlilik sağlanmasıdır. Söz konusu ürünlerin müşteriye faydası; müşterinin bağlantı kurduğu işlerde bağlantı kurarken muhataba vereceği peşinat vb. yerine

teminat mektubu vb. vermesinden ötürü, işletmede nakit çıkışı yaşanmaması, firma kaynağının ticarete yönlendirilebilecek olmasıdır.

3.3. Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları ve Bankacılık Sektörü İçindeki Durumu

Türkiye’de totalde 5 tane katılım bankası faaliyette bulunmaktadır. Bu bankalardan “Vakıf Katılım Bankası ve Ziraat Katılım Bankası kamusal sermayeli katılım bankaları, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Albaraka Türk Katılım Bankası ve Türkiye Finans Katılım Bankası ise özel sermaye ile kurulmuş ve faaliyetlerini halen sürdüren katılım bankalarıdır”.

3.3.1. Kamusal Sermayeli Katılım Bankaları

Ülkemizde modern manadaki katılım bankacılığının başlangıcı 1985 yılına gitmektedir. Kamusal sermayeli katılım bankacılığıysa ise oldukça yeni sayılır. Türkiye’de 2 tane kamusal sermayeli katılım bankası bulunmaktadır.

3.3.1.1. Vakıf Katılım Bankası A.Ş.

“Vakıf Katılım Bankası A.Ş”. “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun 03.03.2015 tarih ve 29284 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 27.02.2015 tarih 6205 sayılı kuruluş izniyle 25.06.2015 tarihinde bir anonim şirket olarak kurulmuş, 17.02.2016 tarihinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan faaliyet izni almıştır”. “Sermayesinin tamamı Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bayezid Han-ı Sani (II. Bayezid) Vakfı, Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (I. Mahmut) Vakfı, Mahmut Han-ı Sani Bin Abdülhamit Han-Evvel (II. Mahmut) Vakfı ve Murat Paşa Bin Abdüsselam (Murat Paşa) Vakfı’na aittir”. Ödenmiş sermayesi 1.020.000.000. TL’dir (Vakıf Katılım, “Vakıf Katılımı Tanıyın, Son Erişim Tarihi: 19 Şubat 2019).

Katılım bankacılığı sektörünün önemli aktörlerinden olan Vakıf Katılım, yüzyıllardır kültürümüzün önemli bir parçası olarak günümüze gelen ve bugün ana kurucusu Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yaşatılan “Vakıf Kültürü” nün önemli bir kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Hissedar	Pay Tutarı (TL)	Pay Oranı (%)
Vakıflar Genel Müdürlüğü	1.009.800.000	99.00%
Beyazid Han-ı Sani(II. Beyazit) Vakfı	2.550.000	%0.25
Mahmut Han-ı Evvel Bin Mustafa Han(I. Mahmut) Vakfı	2.550.000	%0.25
Mahmut Han-ı Sani Bin Abdülhamid Han-ı Evvel(II. Mahmut) Vakfı	2.550.000	%0.25
Murat Paşa Bin Abdüsselam(Murat Paşa) Vakfı	2.550.000	%0.25
TOPLAM	1.020.000.000	%100

Kaynak: Vakıf Katılım, Ortaklık Yapısı, (Son Erişim Tarihi: 25 Şubat 2019).

Tablo 3.2. Vakıf Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı

3.3.1.2. Ziraat Katılım Bankası A.Ş.

Ziraat Katılım Bankası A.Ş. tamamı T.C. Hazinesi tarafından ödenmiş 675.000.000 TL sermayesi ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 15.10.2014 tarih ve 29146 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 10.10.2014 tarih ve 6046 sayılı izniyle kurulmuştur". "Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 14.05.2015 tarih ve 29355 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 12.05.2015 tarih, 6302 sayılı kararı ile faaliyet izni almıştır". "2018 yılı Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nda alınan karara istinaden Ziraat Katılım Bankası'nın sermayesi 1.750.000.000 TL'ye yükseltilmiştir (İnternet: Ziraat Katılım Bankası, "Hakkımızda", Son Erişim Tarihi: 16 Mart 2019).

ORTAKLIK YAPISI	TL
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	1.749.999.996 TL
Ziraat Sigorta A.Ş.	1
Ziraat Hayat ve Emeklilik A.Ş.	1
Ziraat Teknoloji A.Ş.	1
Ziraat Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	1
Ödenmiş Sermaye Tutarı	1.750.000.000 TL

Kaynak: Ziraat Katılım Bankası Ortaklık Yapısı, (Son Erişim Tarihi: 03 Mart 2019).

Tablo 3.3. Ziraat Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı

3.3.2. Özel Sermayeli Katılım Bankaları

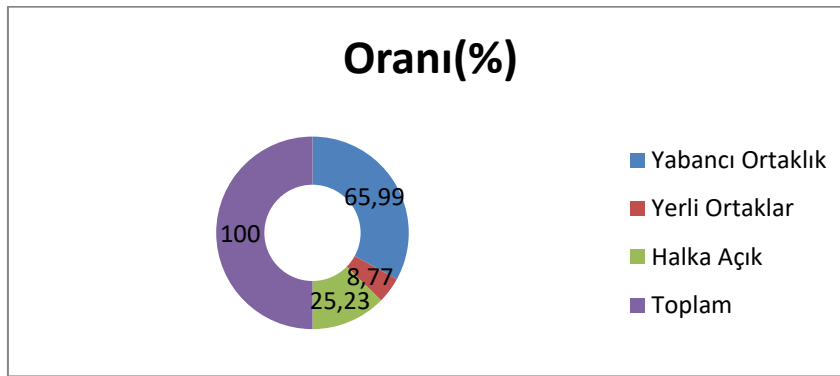
Ülkemizde sektörün öncü nitelikteki katılım bankalarının yabancı sermayenin girişimi ile kurulduğu görülmektedir. Bu kapsamda diğer Müslüman ülkelerdeki bankalar ile karşılaştırıldığı bu ülkelerdeki katılım bankalarının ağırlıklı olarak kamu sermayeli olduğu görülmektedir. Aktif olarak faaliyetine devam eden 3 adet özel girişimli kurum bulunmaktadır

3.3.2.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.

Albaraka Türk Katılım Bankası, 1984'te kurulmuş ve 1985'te aktif olarak hizmet vermeye başlamıştır. "Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) ile Türk ekonomisine yarım yüzyıldan fazla hizmet veren yerli bir sanayi grubunun öncülüğünde kurulan bir katılım bankası olarak, Türkiye'deki faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na uygun olarak sürdürmektedir". "Albaraka Türk Katılım Bankası'nın 31.12.2018 tarihi itibarıyla ortaklık yapısında; yabancı ortakların payı % 65,99, yerli ortakların payı % 8,77, halka açık olan pay ise % 25,23'tür".

Ortaklık Yapısı	Pay Tutarı (TL)	Oranı(%)
Yabancı Ortaklık	593,952,934.31	65.99%
- Albaraka Bankacılık Grubu	486,523,265.68	54.06%
- İslam Kalkınma Bankası	70,573,778.85	7.84%
- Alharthy Ailesi	31,106,364.35	3.46%
- Diğer	5,749,525.43	0.64%
Yerli Ortaklar	78,932,964.72	8.77%
Halka Açık	227,114,100.97	25.23%
Toplam	900.000.000	100

Tablo 3.4. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı

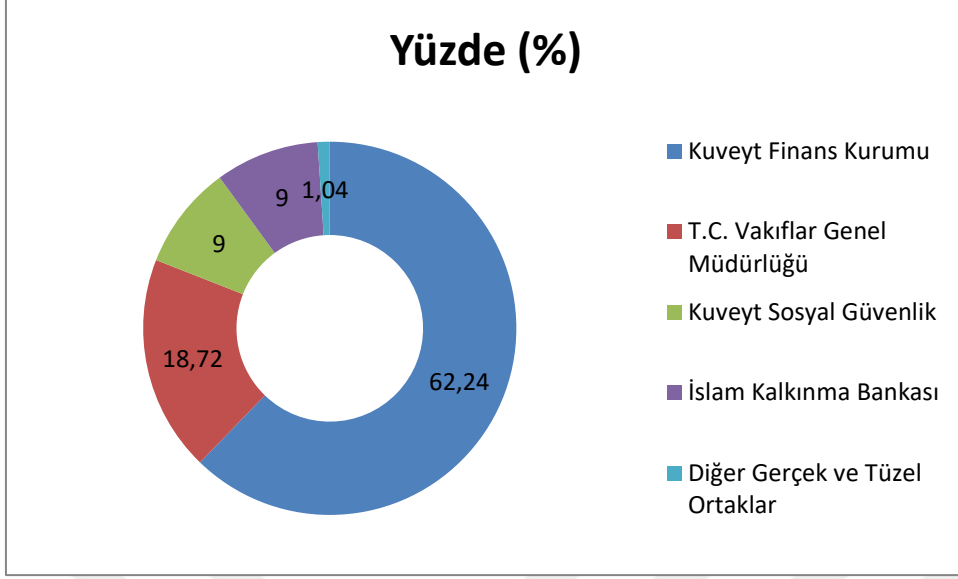
Şekil 3.2. Albaraka Türk katılım bankası ortaklık yapısı

3.3.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.

Ülkemizde faaliyette bulunan katılım bankalarının sektör lideri olan “Kuveyt Türk”, 28 Şubat 1989’da “Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’nın” izniyle, 31 Mart 1989 yılında “Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş.” ünvanıyla Özel Finans Kurumu olarak kurulmuştur. 2006 yılında ise “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun” isteği üzerine tamamen bankacılık kanunlarına dâhil edilmiştir.

ORTAKLIK YAPISI	YÜZDE (%)
Kuveyt Finans Kurumu	62,24
T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü	18,72
Kuveyt Sosyal Güvenlik	9
İslam Kalkınma Bankası	9
Diğer Gerçek ve Tüzel Ortaklar	1,04

Tablo 3.5. 31.12.2018 Tarihi itibariyle banka sermaye dağılımı

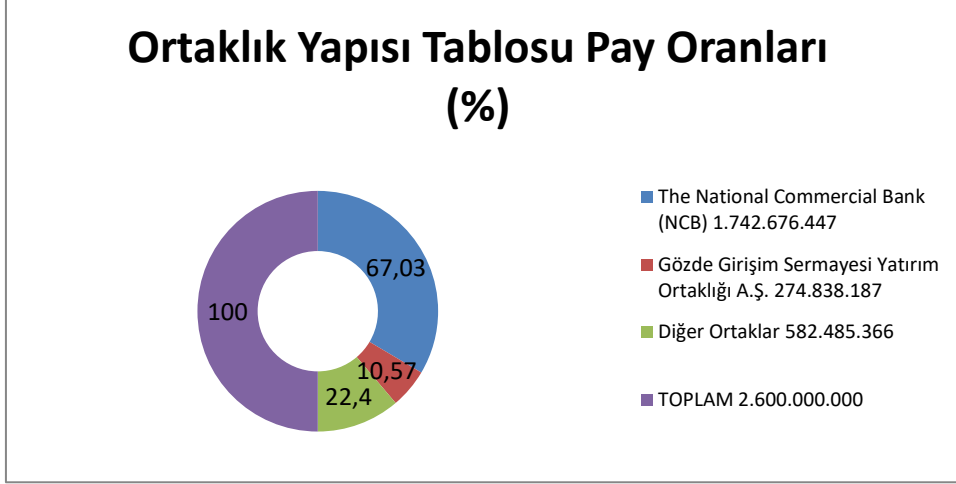
Şekil 3.3. 31.12.2018 Tarihi İtibariyle Banka Sermaye Dağılımı

3.3.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

Türkiye Finans Katılım Bankası 2005’de, 1991’de kurulan ülkemizin ilk özel ve yerel sermayeli “Anadolu Finans” ile 1985’de kurulan “Faisal Finans” kurumunun birleşmesiyle kurulmuştur. 2008 yılında 1953 yılında kurulan “The National Commercial Bank” tarafından çoğunluk hisseleri satın alınmış olup faaliyetlerini sürdürmektedir (Türkiye Finans Katılım Bankası, Son Erişim Tarihi: 01 Mart 2019).

Adı Soyadı/Ticaret Unvanı	Pay Tutarı (TL)	Pay Oranları (%)
The National Commercial Bank (NCB)	1.742.676.447	67,03
Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.	274.838.187	10,57
Diğer Ortaklar	582.485.366	22,4
TOPLAM	2.600.000.000	100

Tablo 3.6. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı

Şekil 3.4. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Ortaklık Yapısı

3.3.3. Türkiye’de Faaliyette Bulunan Katılım Bankalarının Bankacılık Sektörü İçerisindeki Durumu

Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarının sektör içindeki toplam payı 2019 yılı itibarı ile % 5.39’dur. Aktif büyüklük, toplanan fonlar, kullanılan fonlar ve toplam öz kaynaklar başlığı altında, katılım bankalarının 2014-2019 yılları arasındaki gelişimi ele alınacaktır.

3.3.3.1. Aktif büyüklük bakımından

Aktif büyüklük, banka bilançolarındaki artışları konu edinmektedir. Kuruluşlar konusunda inceleme yaparken dikkat edilecek en önemli hususlardan bir tanesi olması hasebi ile bankalar açısından büyük öneme sahiptir”. “Bu bölümde aktif büyüklükte gerçekleşen gelişme ile birlikte, sektör içindeki oranı da incelenecektir.

YIL	AKTİF BÜYÜKLÜK (MİLYON TL)	BÜYÜME (YÜZDE)	SEKTÖR İÇİNDEKİ PAYI (YÜZDE)
(Aralık)-2014	104.073	8,56	5,2
(Aralık)-2015	120.252	15,27	5,1
(Aralık)-2016	132.874	10,52	4,9
(Aralık)-2017	160.136	20,5	4,9
(Aralık)-2018	206.806	29,1	5,3
(Mayıs)-2019	243.723	17,9	5,7

Kaynak: (<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, 15. Temmuz 2019),

Tablo 3.7. Katılım Bankaları 2014-2019 Aktif Büyüklük Fonlar İncelemesi

Aktif büyüklükte 2014 yılından 2019 yılına kadar devamlı artış yaşandığı görülmektedir. Ancak bu artış, oran konusunda da aynı nispette görülmemenin yanı sıra 2015 yılında 15,27 olan aktif büyüklüğün 2016 yılında % 10,52 ‘ye gerilediği ve aşağı yönlü bir ivmeye sahip

olduğu da görülmektedir. “Aktif büyüklükteki artışa karşın, sektördeki aktif büyüklük içindeki payı düşmektedir. Bu da sektörün aktif büyüklüğündeki artışın, katılım bankaların aktifinde yaşanan artıştan daha fazla olduğunu ifade etmektedir”.

3.3.3.2. Toplanan fonlar bakımından

Katılım bankaları, ticari bankalar gibi fon toplama faaliyetlerinde bulunmaktadır. Faizsiz bankacılık prensipleriyle fon toplama yöntemleri incelenmiş idi”. “Burada da 2014-2019 yıllarında katılım bankalarının topladığı fonların toplamı ve sektör içindeki payları incelenecektir.

YIL	TOPLANAN FONLAR (MİLYON TL)	BÜYÜME (YÜZDE)	SEKTÖR İÇİNDEKİ PAYI (YÜZDE)
(Aralık)-2014	65,405	6,35	6,19
(Aralık)-2015	74,362	13,7	5,94
(Aralık)-2016	82,148	10,47	5,58
(Aralık)-2017	105.310	29,2	6,13
(Aralık)-2018	137.220	30,3	6,69
(Mayıs)-2019	168.096	22,5	7,03

Kaynak: (<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019),

Tablo 3.8. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Toplanan Fonlar İncelemesi

Aktif büyüklük incelemesinde görülen yılları itibarı ile artış, toplanan fonlarda da görülmektedir”. “Gerçekten artış oranları bakımından farklılık gösterse de, sektör içindeki payı ile artış oranı arasında doğrudan bir bağlantı görünmemektedir. Bu da yine aynı biçimde, sektördeki artışın, katılım bankalarında görülen artıştan daha fazla gerçekleştirdiğini gözler önüne sermektedir.

3.3.3.3. Kullanılan fonlar bakımından

Katılım bankalarının 2014-2019 yılları arasında kullandığı fonlar bu bölümde analiz edilecektir.

YIL	KULLANDIRILAN FONLAR (MİLYON TL)	BÜYÜME (YÜZDE)	SEKTÖR İÇİNDEKİ PAYI (YÜZDE)
(Aralık)-2014	69,622	3,58	5,45
(Aralık)-2015	79,451	14,11	5,23
(Aralık)-2016	84,880	6,8	4,78
(Aralık)-2017	106.733		4,97
(Aralık)-2018	124.562	16,7	5,1
(Mayıs)-2019	139.775	12,2	5,29

Kaynak: (<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, Son Erişim Tarihi,15. Temmuz 2019),

Tablo 3.9. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Kullanılan Fonlar İncelemesi

Diğer incelemelerde görülen hacimsel artış burada görülmektedir. Yılları itibariyle incelendiğinde, hacimsel olarak devamlı artış görülmektedir. Ancak sektör içindeki payları incelendiğinde, performansının bu denli güçlü olmadığı görülmektedir. Netice itibariyle sektörün artış oranının altında bir artış gerçekleştirmektelerdir.

Fon kullandırım verilerinde yıllar itibariyle artış görülmekte olsa da bu bankaların sektör içindeki fon kullandırım paylarında aynı oranlarda artış görülmemektedir. Bu durum da konvansiyonel bankaların da dâhil edildiği sektör ortalamalarının gerisinde kaldığının göstergesidir.

3.3.3.4. Toplam öz kaynaklar bakımından

Banka öz sermaye yönetimi konusunda uluslararası standartların yanı sıra yerel standartlar da bulunmaktadır. Eğer, bankaların sermayeleri nispetinde faaliyet döngüsü oluşturması, hem bankalar için hem de müşterileri için gereklidir. Bankalar, ekonomilerin en önemli yerleridir. Sistemin yahut sistem içerisindeki bir bankanın sorun yaşaması tüm ekonomi için risk oluşturabilmektedir. Bu sebeple Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), bankaların sermaye radyolarını takip etmekte ve gerekirse bu konuda bankalara uyarı verebilmektedir.

YIL	TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (MİLYON TL)	BÜYÜME (YÜZDE)	SEKTÖR İÇİNDEKİ PAYI (YÜZDE)
(Aralık)-2014	9,265	9,27	4,16
(Aralık)-2015	10,642	10	4,06
(Aralık)-2016	11,494	8	3,83
(Aralık)-2017	13.645	18,7	3,80
(Aralık)-2018	16.780	23,0	3,98
(Mayıs)-2019	19.076	13,7	4,03

Kaynak: (<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolara>, Son Erişim Tarihi,15. Temmuz 2019),

Tablo 3.10. Katılım Bankaları 2014-2019 Yılları Toplam Öz Sermaye İncelemesi

Öz kaynak analizi yapıldığında, oransal açıdan devamlı fazlaştığı dikkat çekmektedir. Yalnız sektör içerisindeki payda, dikkat çekici bir fazlaşma görülmemektedir. Diğer taraftan artış oranı azaldıkça sektör içindeki payda da azalma görülmektedir.

Sonuçta, katılım bankaları, tüm verilerde sürekli artış göstermesine karşın, sektörün büyüme oranı ile mukayese edildiğinde neredeyse yerinde saydığı ifade edilebilir. Sektördeki payın artması için, büyüme oranlarını kat be kat arttırmaları gerekmektedir. Yeni kurulan kamusal sermayeli katılım bankalarının verileri yukarıda bulunmamaktadır. Bu sebeple bundan

sonraki süreçte yapılacak analizlerde kamusal sermayeli katılım bankalarının sektöre ne denli etki ettiği görülebilecektir.

Gerçekleştirilen incelemelerin tümünde görülen artış, sektör içindeki payın artabileceğini göstermektedir. Sadece bunun için gerekli kaynakların yeterli gelmediği görülmektedir. Nitekim büyüme oranının sektör büyümesi üzerinde gerçekleştiği yıllarda, sektör payının arttığı görülebilmektedir. Bu manada, büyümenin sektör içindeki büyümeden fazla olması durumu sürdürülebilir hale geldiğinde, sektördeki payın da devamlı artacağı belirtilebilir.

4. SUKUK KAVRAMI

4.1. Sukuk 'un Tanımı

Sukuk, finansal sertifikanın Arapça ismidir ve faizsiz bono olarak nitelendirilmektedir. Bununla beraber sabit getiri, faiz taşıyan bonolara İslamiyet'te izin verilmemiştir. Bu sebeple sukuk faiz ödemeyi ya da faiz masrafı yüklemeyi yasaklayan İslam hukuku prensiplerine uyan menkul kıymetlerdir. İkincil piyasada işlem görüp görmemelerine göre sınıflandırılan finansal varlıklardır.

Sukuk genel olarak İslami prensiplere uygun (faizsiz) tahvil olarak nitelendirilmektedir. En basit haliyle sukuk bir varlığa sahip olmayı ya da ondan yararlanma hakkını ifade etmektedir. Sukuk 'ta yer alan hak-iddia yalnızca nakit akışı hakkı değil bununla birlikte mülkiyet hakkıdır. Bu, sukuk'u geleneksel bonolardan ayırmaktadır. Geleneksel bonolar faiz taşıyan menkul kıymetlerden meydana gelirken, sukuklar temel olarak varlık sepetinde sahiplik hakkından meydana gelen yatırım sertifikalarıdır.

Sukuk (sak kelimesinin çoğulu) ilkin alış-veriş ve diğer ticari faaliyetlerden oluşan finansal yükümlülükleri belirten bir kâğıt olarak orta çağda daha çok Müslümanlarca kullanıldığı görülmektedir. Günümüz sukuku eskiden kullanılmış olunan bu sukukla aynı sukuk değildir. Sukuk, ilgili varlığın değeriyle orantılı oluşturulan sertifikalar vasıtasıyla varlığın mülkiyetinin geniş yatırımcı kitlesine transfer edildiği bir süreç olan seküritizasyona benzemektedir (CGS Center, Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2019)..

4.2. Sukuk 'un Tarihçesi

Global piyasalarda kayıtlara geçen ilk sukuk ihracı Malezya hükümeti tarafından 1983 yılında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ihraçların hukuki düzene sokularak standartlaştırılması 1988 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı'nca (Organization of Islamic Cooperation) yapılmıştır. Malezya öncülüğünde gerçekleştirilen ihracı takiben Bahreyn'de 2000 yılında sukuk ihracı gerçekleştirilmiştir. Günümüzde, yeni bir kaynak bulma aracı olan bu ihraç yöntemi Müslüman olmayan ülkelere de takip edilmektedir.

4.3. Sukuk 'un İşleyişi

Ülkemiz finans piyasasında en fazla kullanılan sukuk yöntemi olan icara sukuk yöntemi üzerinden, sukuk'un işleyişi anlatılacaktır.

1. İşleyiş 3kısımdan oluşmaktadır.
 - a. Yüklenici: Sukuk ihraç eden kuruluş.
 - b. Yatırımcı: Sukuk yatırım yapacak olan kişi kurum veya kuruluşlar.
 - c. Sukuk İhraççısı: Arz ve talep eden taraflara aracılık eden kuruluşlar.

2. Yüklenici, sukuk dayanağı olan varlığı, önceden belirlenmiş fiyattan ve vade sonunda satın alma koşuluyla Sukuk ihraççısı şirkete satar.
3. İhraççı firma, satın aldığı bedele eşdeğerde sukuk sertifikası ihraç eder ve elde edilen geliri yükümlüye öder.
4. Kira sözleşmesi, yükümlü ile sukuk ihraççısı şirket arasında, vade sonuna kadar olan kullanımı yani kira ödemesi amacı ile imzalanır.
5. Yükümlü, belirlenmiş zamanlarda ihracı firmaya kira ödemesi yapar.
6. Yükümlünün kira ödemeleri, yine aynı belirlenmiş zamanlarda, payları oranında yatırımcılara dağıtılır.
7. Vade sonunda varlıklar, sözleşmede belirtilen bedel ile ihracı firma tarafından yükleniciye satılır.
8. Geri satın alım sonucunda elde edilen gelir, yatırımcılara anapara ödemesi olarak yapılarak süreç tamamlanır (Tok, 2009: 16-17).

4.4. Sukuk 'un Çeşitleri

4.4.1. Endekslediği Alana Bağlı Olarak Sukuk Çeşitleri

Sukuk, farklı endeks türleri ile kullanımı bulunan finansal bir araçtır. Proje, varlık ve bilanço endeksli olarak incelenecektir.

4.4.1.1. Proje endeksli sukuk

Yatırım planlaması dâhilide ihtiyaç duyulan uzun vadeli kaynağa erişmek amaçlı ihraç edilen sukuklardan oluşmaktadır.

4.4.1.2. Varlık endeksli sukuk

Bu sukuk türünde, kısa vadeli fon ihtiyacının karşılanması amaç teşkil etmektedir. Bahreyn havalimanının büyütülmesi amacıyla fon ihtiyacını karşılamak için, 250 milyon USD olarak ve 5 yıllık yapılmış olan sukuk ihracı buna örnek olarak gösterilebilir (Küçükçolak, 2008: 27).

4.4.1.3. Bilanço endeksli sukuk

Birden fazla projenin finansmanı için gereken fon talebinin karşılanması maksadıyla ihracı yapılan sukuk çeşididir. Örnek olarak "İslam Kalkınma Bankası'nın" 2003 yılında ihracını yapmış olduğu sukuk verilebilir. Üye devletlerin bir takım projeleri için lazım olan fon ihtiyacını yerine getirmek amacıyla 2008 vadeli 400.000.000 Dolar sukuk ihracı yapmışlardır (Tok, 2009: 18).

4.4.2. Finansman Çeşitlerine Göre Sukuk

4.4.2.1. İcara sukuk

Bu sukuk çeşidi sahibine kiradaki bir gayrimenkuldeki eşit ortaklığın sahipliğini ya da gayrimenkulün kazanç hakkını sunar. İcara sukuku sahiplerine gayrimenkulün mülkiyet hakkını, kirasını almayı ve sukuku kiracının haklarını etkilemeyecek biçimde elden çıkarma örneğin alım-satımını yapma hakkını verir. İcara sukuku sahipleri söz konusu gayrimenkulün bakım maliyetlerini üstlenmektedirler. İcara sukuk, bir kira kontratı ile bağlanmış tanımlı, mevcut ve bilinen varlıkların mülkiyet hakkını sahiplerine sunar ve kira bedeli sukuk sahibine ödenir. İcara kiralari kiracının intifa hakkını kullanma dönemi ile ilişkili olmayabilir. Tarafların müşterek kararıyla kiralamanın öncesinde, kiralanmış durumdayken veya kiraladıktan sonrada yapılabilir. Bu esneklik çeşitli türlerde kontratların geliştirilmesini ve sukukun çeşitli amaçlar için kullanılmasını sağlamaktadır (CGS Center, Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2019).

İcara sukukun özellikleri:

- Bir icara kontratı imzalanırken bahse konu varlığın kiralanabilir olduğu ve kira miktarının ne kadar olduğunu tarafların açıkça biliyor olması icap eder. Şayet her ikisi de biliniyorsa henüz inşa edilmekte olan varlık veya gayrimenkuller de kontratta açıkça tanımlanmak kaydıyla kiraya verenin normal şekilde elde edeceği, inşa edeceği veya alacağı varlığın kiraya verilmesini sağlayarak sukuka konu olabilir. Kiraya veren, kiracının varlıktan faydalanma hakkını engellemeyecek şekilde varlığı satabilir. Varlığın yeni sahibi kirayı alma hakkını da elde edecektir.
- Kira meblağı kiralamanın ilk döneminde açıkça ve sonraki dönemler için yenilerek belirlenebilir. Kira sabit bir oranda artabilirken, bilinen bir değişkene bağlı olarak artabilir veya azalabilir.
- İslami esaslara göre, varlığın temel yapısıyla ilgili ödemeler ve maliyetler varlığın sahibinin yükümlülüğündedir. Kullanımıyla alakalı oluşan bakım giderleri ise kiracının sorumluluğundadır.
- İcara sukukunun ihraç sürecinde varlığı satın alan ve yatırımcılara sukuku dağıtan bir SPV vardır. SPV varlığı ödemeyi yaparak satın alır ve daha sonra varlık üçüncü tarafa kullanım için kiraya verilebilir. Kiracı SPV'ye periyodik olarak kirayı öder ve SPV sukuk sahiplerine kira bedelini dağıtır.
- İcara sukuk ciro edilebilir ve ikincil piyasada alım satımı yapılabilir.
- İcara sukuk ihraç edenlere yönetim ve pazarlama açısından yüksek derecede esneklik sağlar. Merkezi hükümetler, belediyeler özel ve kamu sektöründe faaliyet gösteren varlık

sahipleri bu sukuk türünü ihraç edebilmektedirler”. “Buna ilave olarak finansal aracı kuruluşlar veya doğrudan varlık sahipleri de ihracı gerçekleştirebilirler.

İşlem adımları:

- Mükellef bahse konu varlığı evvelinden anlaşılmış olan fiyattan SPV’ye satar.
- SPV satın aldığı fiyatta eşit şekilde sukuk sertifikası ihraç ederek finansmanı sağlar.
- Kira sözleşmesi, belirlenmiş bir süre için yükümlünün varlığı kiracı olarak yeniden kiralamasıyla SPV ve yükümlü arasında imzalanır.
- SPV yükümlüden dönemli olarak kirayı alır.
- Kira meblağı yatırımcılara (sukuk sahiplerine) dağıtılır.
- Vadede ya da parçalanma halinde, SPV önceden belirlenmiş bir fiyattan varlığı yükümlüye tekrardan satar. Bu tutar icara sukukun şartlarındaki tüm borçlara eşit olmalıdır.

4.4.2.2. Mudarebe sukuk

İslami Bankacılıkta taraflardan birinin sermaye diğerinin ise emek koyarak oluşturduğu ortaklık modelidir. Genellikle montanlı kaynak ihtiyacı gerektiren projeler için bu sukuk türünün ihracı gerçekleştirilir.

4.4.2.3. Müşareke sukuk

İslami Bankacılıkta taraflardan ikisinin de sermaye koyarak oluşturduğu ortaklık modeli müşarekedir. Bu sukuk türünde taraflar, yeni başlanacak ya da başlanmış ancak natamam bir projenin bitirilmesine yönelik kaynak ihtiyacının karşılanmasına yönelik ortaklık oluştururlar. Ortaklık sonucu oluşacak zarar ortaklık oranınca paylaşılırken, kar ortaklık kurulmadan evvel imzalanmış olunan protokolde belirtilmek koşuluyla sermayeden bağımsız olarak da pay edilebilmektedir (Uçar, 1993: 129).

4.4.2.4. Selem sukuk

İleri vadeli mal veya hizmet satış vaadi sözleşmesine “Selem” denilmektedir. Söz konusu vaatte, mal veya hizmetin bedeli satıcıya peşin olarak ödenir. Ürün teslimi ise ileriki bir vadede gerçekleştirilir. Satış meydana gelmeden yapılan sözleşmede diğer tüm İslami bankacılık ürünlerinde olduğu gibi tüm ayrıntılar belirlenmektedir (Günaydın, 2015).

İleri vaat sözleşmelerinin satışlarının yapılması için ihraç edilen sukuklara “Selem Sukuk” denilmektedir. Daha çok demir, bakliyat, petrol, pamuk vb. ölçülmesi ve değerlendirilebilmesi net olan ürünlerin ticaretinde kullanılan bu sözleşmeler, ikincil piyasalarda da işlem görmektedir (Küçükçolak, 2008: 34).

4.4.2.5. Murabaha sukuk

Bu sukuk türünde “sertifika ihraç eden taraf Emtia Murabahası satıcısı, murabaha alan emtianın alıcısı ve fon da emtianın satın alma maliyetidir. Sertifika sahipleri murabaha emtiasına sahip olurlar ve emtianın tekrar satışında nihai satış fiyatı hakkına sahiptirler”.

Murabaha temelli sukukun hukuki olarak geçerli olması için yalnızca birincil piyasada işlem görmesi gerekir. “Sukukun ciro edilmesi veya ikincil piyasada işlem görmesine İslam hukuku tarafından izin verilmemiştir”. “Zira sertifikalar, emtia alıcısının sertifika sahiplerine borcunu temsil etmektedir ve borcun vadeli olarak alınıp satılması faizle sonuçlanacağından izin verilmemiştir”. Borç enstrümanı olmasına karşın büyük bölümü muşaraka ya da icara sukuku gibi ciro edilebilir enstrümanlardan meydana gelen ve bir portföyün küçük bir parçasını oluşturursa murabaha sukuku ciro edilebilir. Murabaha sukuku, anlaşılan fiyattan borcun satışına (bai-al-dayn) izin verilen Malezya’da daha yaygındır (İnternet: CGS Center, Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2019).

İşlem adımları

- SPV ve borçlu arasında ana sözleşme imzalanır.
- SPV yatırımcılara sukuk ihraç eder ve sukuk getirisi alır. • SPV emtia satıcısından spotta emtia satın alır.
- SPV emtiayı kar marjını ekleyerek spot fiyattan anlaşılan zaman diliminde taksitli ödenmek üzere borçluya satar.
- Borçlu emtiayı spotta emtia alıcısına satar.
- Yatırımcılar nihai satış bedeli ve getiri elde ederler.

Murabaha Sukuku Uygulaması:

Bahreyn menşeli yatırım firması olan “Arcapita Bank BayerischeHypoundVereinsbank AG, Standard Bank Plc ve WestLB AG, London Branch (yetkili ana düzenleyiciler olarak birlikte) beş yıllık çokdövizli (usd, eur ve gbp) murabaha sukuku ihraç etmişlerdir. Sukukun vadesi beş yılda olup önerilen fiyat üç aylık libor+175 pipstir”.

4.4.2.6. İstisna sukuk

İstisna sukuku, “sertifika sahibinin sahip olduğu ürünleri imal için gerekli fonların sağlanması amacıyla ihraç edilen ve eşit değer taşıyan sertifikalardır”. Üyelikten elde edilen fonlar ürünün maliyetiyken, sertifikaları ihraç edenler üreticiler (satıcı/tedarikçi) ve üyeler ise planlanan ürünün alıcılarıdır. “Sertifika alıcıları ürüne sahip olurlar ve sertifikanın satış bedeline veya paralel istisnayla satılan ürünün satış bedeline hak kazanmaktadırlar. İstisna sukuku büyük altyapı projelerini finanse etmekte kullanışlıdır”.

Altyükleniciyle paralel istisna sözleşmesi yapması için “İstisnadaki yükleniciye izin vermesinden dolayı İstisna finansal aracılığa uygundur. Bu nedenle bir finansal kuruluş kar amaçlı bir inşaat işlemini yüklenebilir ve altyüklenici sözleşmesiyle inşa işlemini uzmanlaşmış bir firmaya devredebilir”.

İslam hukuku “bu borç senetlerinin ön (ilk) değerinden farklı herhangi bir fiyattan üçüncü bir kişiye satılmasını yasaklamıştır. Bu sebeple bu tür sertifikalar ikincil piyasa işlem görememektedir” (CGS Center, Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2019),

İşlem Adımları:

- SPV, projeye fon temin etmek maksadıyla sukuk ihraç eder.
- Sukuk ihraç getirisi yüklenici/inşacı tarafından inşa ve projeyi gelecekte teslim etmek için kullanılır.
- Malın mülkiyeti SPV’ye devredilir.
- Mülkiyet/proje nihai alıcıya kiralanır veya satılır. Nihai alıcı SPV’ye aylık taksitlerle ödemede bulunur.
- Getiri sukuk alıcıları arasında dağıtılır.

İstisna Sukuk Uygulaması:

Milli Merkezi Soğutma Merkezi (Birleşik Arap Emirlikleri) namına Tabreed’in beş yıllık global şirket sukuku % 5,50 sabit kupon ödemesi sağlamıştır. İcara istisna ve İcara mawsufahfialdhimmah’dan (forwad leasing sözleşmesi) meydana gelmektedir. Değeri 136 milyon USD olan, mevcut borcu azaltmak ve finansal büyümeyi sağlamak için gerekli fonun bulunması maksadıyla ihraç edilmiştir.

“*DurratSukuku, Durrat Al Bahrain*” olarak bilinen Bahreyn Krallığının en büyük rezidans projesinin bir milyar USD’lik rezidans ve alışveriş merkezinin ilk aşamasının altyapı çalışmalarını finanse etmek için ihraç edilmiştir. Sukuk üçer aylık vadelerle libor+ 125 baz puan getiriye sahiptir, 5 senelik çıkarılmıştır ve erken ayrılma opsiyonu bulunmaktadır.

4.4.2.7. Karma sukuk

“Sukuk ihracı ve alım-satımının önemli bir yatırım aracı oluşu ve yatırımcıların farklı taleplerinin göz önünde bulundurulması nedeniyle; daha kapsamlı bir sukuk olan “hibrid ya da karma sukuk” piyasada işlem görmeye başlamıştır”. “Hibridsukukta ilgili varlık havuzu İstisna, Murabaha ve İcara’dan meydana gelmektedir. Aynı niteliklerdeki enstrümanlardan

oluşan bir varlık havuzuna sahip olmak, fonların daha yüksek hareket kabiliyetine olanak vermektir". "Her ne kadar murabaha ve istisna sözleşmeleri menkul kıymete dayalı enstrümanlar gibi ikincil piyasalarda satılamasa da, bir hibridsukukta varlık havuzunun minimum %51'i İcra sukuk gibi piyasada alım satımı yapılabilen sukuktan meydana gelmektedir".

Murabaha ve istinanın havuzun birer parçası olmasından dolayı bu belgelerin getirisi yalnızca önceden tespit edilmiş sabit bir oranda olabilir.

İşlem Adımları:

- İslami finans koordinatörü maddi varlıkları ve murabaha işlerini SPV'ye transfer eder.
- SPV, sukuk sahiplerine katılım sertifikası yayımlar ve fonları toplar. Bu fonlar İslami finans koordinatörü tarafından kullanılır.
- İslami finans koordinatörü SPV'den bu varlıkları anlaşılmış bir zaman periyodu üzerinden satın alır.
- Yatırımcılar bu varlıklar üzerinden sabit bir getiri elde ederler.

HibridSukuku Uygulaması:

"İlk sukuk İslami Kalkınma Bankası tarafından ihraç edilmiş olup ve içeriği % 68 İcra sukuk, % 30,73 murabaha ve %3,4 istisna sukuk şeklinde gerçekleşmiştir". "Piyasa sürülen bu sukuğa uluslararası pazarlanabilirlik sağlamak için IDB tarafından garantörlük verilmiştir". "Jersey, kanal adalarında faaliyet gösteren bir anonim şirket olan "SolidarityTrust Services" tarafından 400.000.000 Dolarlık sukuk ihracı yapılmıştır". "Özel Sektörün Gelişimi için "İslami İşbirliği Örgütü"; bu varlıkların konsolide net aktif değer üstünden IDB'den alınıp "SolidarityTrustServices'a" satılması biçiminde aracı rol üstlenmiştir".

4.5. Sukuk'un Hukuki Açıdan İncelenmesi

Sukuk'un hukuki açıdan incelenmesi bölümünde Sukuk Hakkında Tebliğ, 6111 Sayılı Kanun Düzenlemeleri ve diğer hukuki düzenlemelere değinilecektir.

4.5.1. Sukuk Hakkında Tebliğ

7 Haziran 2013 Cuma Resmî Gazete yayımlanmış olan "Kira Sertifikaları Tebliği" ile kira sertifikalarının niteliklerinin belirlenmesi ve ihracında uyulması gereken esaslar ile varlık kiralama şirketlerinin kuruluş, esas sözleşme, devralabilecekleri varlık ve hakların tür ve

nitelikleri, faaliyet, yönetim, belge ve kayıt düzeni ile tasfiyelerine ilişkin esasları düzenlenmiştir (Resmi Gazete, Kira Sertifikaları Tebliği, Son Erişim Tarihi: 07 Mart 2019).

Tebliğin ikinci bölümünde Md.4-Md.11 arasında Kira Sertifikaları ve İhracına İlişkin Esaslar belirlenmiştir. Tebliğin üçüncü bölümünde Md.12-Md.14 arasında Varlık kiralama şirketlerine (VKŞ) ilişkin esaslar düzenlenmiş olup Tebliğin 4. ve son bölümünde ise Md. 15-Md. 22 arasında son ve geçici hükümler düzenlenmiştir (İnternet: Resmi Gazete, Kira Sertifikaları Tebliği, Son Erişim Tarihi: 07 Mart 2019).

4.5.2. 6111 Sayılı Kanun Düzenlemeleri

6111 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile kira sertifikalarına birtakım vergisel kolaylıklar getirilmiştir.

6111 sayılı kanununun 85. maddesi ve KDV yasınının 17. maddesinde yapılmış olan düzenlemelerle ihraç edilen kira sertifikalarının teslimi KDV’den muaf tutulmaktadır. Bununla birlikte Varlık Kiralama Şirket’lerine aktarılan bu varlıkların varlık kiralama şirketlerine kiralanması ve devralınan kuruma devrinde katma değer vergisi istisnası getirmektedir.

Yapılan düzenlemelerle harçtan ve damga vergisinden de muafiyet sağlanmaktadır:

- Varlıkların (gayrimenkul, menkul ve maddi olmayan varlıklar) Varlık Kiralama Şirket’lerine devri, Varlık Kiralama Şirket’lerince kaynak kuruluşlara devri, bu devirlere bağlı olarak gerçekleştirilen ipotek işlemleri, bu varlıkların, varlık kiralama şirketlerince kiralanması dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar ve kira sertifikaları, damga vergisinden muaf tutulmaktadır.
- Varlıkların Varlık Kiralama Şirket’lerine devri, Varlık Kiralama Şirket’lerince kaynak kuruluşlara devri, bu devirlere bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri harçtan muaf tutulmaktadır.

Diğer taraftan bu yasa ile beraber, kurumlar vergisinden % 100 muafiyet hakkı tanınmaktadır. Gelir vergisinde düzenlemeler yapılarak kira sertifikasından sağlanan gelirler menkul sermaye iradı olarak sayılmaktadır (Adıgüzel, 2010: 32-51). Tebliğ ve vergisel düzenlemelerin çok yeni olması, bu kurallara göre henüz ihraçların piyasada gerçekleşmemiş olması gibi durumlardan ötürü uygulamadaki yetersizlikler henüz net olarak bilinmemektedir. Diğer taraftan konu uzmanlarının da çıkarılan yasaların eksiklerinin

olduğu ifade etmekte ve bir takım değişikliklerin gerçekleştirilmesi ihtiyacını da dile getirmektedirler (Adıgüzel,2010: 52).

4.5.3. Diğer Hukuksal Düzenlemeler

6111 sayılı kanunun peşinden Resmi Gazete 'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı ile gerçekleştirilen bir düzenlemeyle kira sertifikalarının vergi oranları tahvillerle eşitlenmişti. Bu düzenlemede, tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden sağlanan faizler ile tam mükellef Varlık Kiralama Şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler, vergileme açısından aynı kapsamda ele alınmaktadır (Resmî Gazete, Bakanlar Kurulu Kararı Sayısı:2011/1854, Son Erişim Tarihi:11 Mart 2019).

Bu kapsamda, tam mükellef Varlık Kiralama Şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından alınacak vergi oranları:

- Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden % 10,
- Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirler için % 7,
- Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirler için % 3,
- Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlara sağlanan gelirler için de % 0 (sıfır) olarak,
- Bunların dışında kalan kira sertifikalarında ise söz konusu oran, % 10 olarak,
- Kararname gereğince yurt içerisinde TL cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) alınacağı,
- Yurt içerisinde TL cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenmeksizin satışı sebebiyle lehe alınan paralar da aynı oranda vergiye tabi tutulacağı belirlenmiştir.

“Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından hazırlanan yeni Sermaye Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı'nda da Madde-61'de kira sertifikaları ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır” (SPK, 2012).

Son olarak düzenlenen 6327 numaralı “Bireysel Emeklilik Tasarruf Ve Yatırım Sistemi Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile de kira sertifikaları ile ilgi birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

Bu düzenlemeyle Hazine Müsteşarlığı tarafından kira sertifikası ihracına olanak verilmektedir. Kanunun 32. maddesinde

Bu Kanun kapsamındaki halka açık olmayan kurum ve kuruluşlara ait taşınır ve taşınmazlar ile kullanma, yararlanma, işletme ve sair haklar gibi maddi olmayan varlıklara ilişkin, ilgili kurumların görüşleri alınarak alım, satım, geri alım, kiraya verme, geri kiralama, bedelli veya bedelsiz devir ve benzeri işlemleri mevzuatta yer alan şekil kurallarına tabi olmaksızın tesis etmeye ve bu işlemleri aynı usule tabi olarak yapmak üzere kuruluş, tescil, tasfiye ve işleyişe ilişkin mevzuat hükümlerine bağlı olmaksızın varlık kiralama şirketleri kurmaya veya varlık kiralama şirketleri kurmak üzere kamu sermayeli kurumları görevlendirmeye Bakan yetkilidir (TBMM, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Son Erişim Tarihi:12 Nisan 2019).

İfadesi kullanılarak kira sertifikası ile ilgili işlemlerde Hazineden sorumlu bakana yetki verilmiştir.

4.6. Sukuk 'un Riskleri

Finansal sistemde getiri sağlayan tüm araçlarda olduğu gibi, sukuk ihraçlarının da sahip olduğu özellikler nedeniyle yatırımcılar açısından barındırdığı riskler mevcuttur. Bu riskler; Pazar riski: Pazar riski hükümet veya da ekonomik politikalarından meydana gelen Sistematik bir risktir.

Faiz riski: Sabit getirili sukuklarda faiz oranlarındaki değişimin etkisi ile ödemelerde sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Kur riski: Uluslararası kur riskinin değişmesiyle beraber yabancı para cinsinden ihraç edilecek olan sukuklarda, sukukların değerinin ani değişiminden dolayı risk yaratabilmektedir.

Faizsizlik ilkesine uygunluk riski: Yapılan sukuk ihracının kontrolünün sağlıklı yapılmaması halinde bu şekildeki bir risk ile karşı karşıya kalınabilmektedir. Bu riske maruz kalmamak için şeffaflık büyük önem arz etmektedir.

Operasyonel risk: Yapılacak olan sukuk işlemlerinde meydana gelebilecek olan riskleri ifade etmektedir. Mesela; borcu zamanında ödeyememe riski, kupon bedelini ödeyememe riski, itfa bedelinin ödenememe riski vb. gibi risklerdir.

Varlığa dayalı riskler: Varlıkların kaybedilmesi halinde meydana gelen risk türüdür. Mesela leasing alacaklarından meydana gelen varlıkların azalması durumu söz konusu olabilmektedir. Bu durum bu risk çeşidine örnek verilebilir.

Yatırımcıyla alakalı riskler: İkincil piyasaların gereği kadar gelişmemesi durumundan dolayı, yatırımcılar ellerinde tuttıkları sukukları ikincil piyasalarda alış-satışını gereğince

yapamayabilirler. Bu durum da dolaylı olarak likidite riskine neden olmaktadır (Said, 2011: 68).

4.7. Türkiye Sukuk ‘un Vergilendirilmesi

Çeşitli dini normlar dâhilinde ve bilhassa faizin hem alınmasının hem de verilmesinin yasak sayılması, bundan dolayıdır ki İslami finans sisteminde ve özeldeyse sukukta varlıkların transferi ve hareketi İslami protokollerin ayrılmaz bir parçasıdır (RAM: 2014).

Bu yönden sukuk ihracı geleneksel tahvil ihracına göre daha karmaşık yapıları barındırmaktadır (E&Y 2013). Dolayısıyla dini kaidelere uyma mecburiyeti sebebiyle İslami finansal ürünlerin ekonomik temellerini algılayarak ve bu özden destek alarak vergisel düzenlemede bulunmak sukukun gelişimi ve evrenselleşmesi için büyük önem arz etmektedir (ICAEW, 2019).

Bu manada sukukun ekonomik temellerine dair diğer taraftan bir düzenleme bulunmaması durumunda sukuk vergisel açıdan geleneksel tahvile göre bir hayli dezavantajlı bir duruma düşecektir (Perera, 2015). Bu vergisel dezavantaj ise sukuka dair borçlanma ve işlem maliyetlerinin yükselmesi manasını taşımaktadır (Balibek, 2017).

Sukukun kullanılması için hukuki yapıların gerekliliği hususunda çok sayıda sebep bulunmaktadır. Sukuk, öncelikle bir özel amaçlı kuruluşun (SPV) kurulmasını gerektirir ve dayanak varlık temelli olduğundan birçok transferi ihtiva etmektedir (RAM (2014).

Bu tip bir işleme göre düzenlenmemiş vergi sistemleri, dayanak varlığın her bir transferini vergileyecek, bu da sukuk işlemleri için sürdürülemez bir durum meydana getirecektir. Bunun ana sebebi de sukukun dayanak varlığının sahipliğinin bir taraftan diğer tarafa birden fazla defa aktarılmasıdır. Değişik bölgelerdeki varlıkların sahipliği ek vergiler ve yasal işlemler sebebiyle ilave gider kalemlerine ihtiyaç olmaktadır. Mesela sukuk işlemleri neticesinde (kar payı ödemeleri, varlığın transferleri, vb.) ülkelere göre değişiklik göstermekte beraber servet vergisi, damga vergisi, stopaj (gelir vergisi) sermaye kazanç vergisi, meydana gelebilmektedir (Clifford, 2013).

Hukuki ve düzgün bir sistem oluşturulmadıkça, İslami finansal enstrümanların karakteristiği onları avantajsız bir pozisyona bırakmaktadır. Özgün bir misal vermek gerekirse buna en belirgin örnek icara sukuku olabilir. Bu durumda, varlığın sahipliğinin ilk transferi sermaye kazancı, satış, stopaj ve damga vergisini meydana getirir. Sukukun vergilendirilmesine dair bir başka hususta, ülke kanunlarına göre, faiz ve kara vergisel açıdan farklı muamele edilmesidir. Diğer taraftan çok sayıda ülkede sukuk yatırımı dolayısıyla yatırımcıya yapılan

ödemeler faiz niteliğinde sayılmadığından vergi indirimine tabi tutulmamaktadır (Perera, 2015).

Sukuk bir hayli karmaşık bir yapıya sahip olup varlığın çok defa transferi işlemlerini içerisinde bulundurmaktadır. Şayet her bir işlemin vergisel sonuçları, ekonomik manadan ziyade yasal yapılarına göre saptanırsa, vergi kanunlarını olduğu haliyle (düzeltilmemiş olarak) uygulamak, sukuk işlemlerinin ekonomik maksadını zayıflatmak anlamına gelecek ve bu durum sukukun efektif vergi maliyetinin (oranının) geleneksel tahvilden daha fazla olmasına neden olacaktır (RAM 2014).

Bütün bu ifadelerden de görülebileceği gibi, sukukun ekonomik özünü kavrayan vergisel düzenlemeler gerçekleştirilmedikçe sukuk geleneksel benzerlerine nazaran vergisel açıdan dezavantajlı konuma düşmektedir. Bu açıdan sukuk ile geleneksel benzerleri arasında vergisel açıdan eşit şartları sağlayacak tarafsız bir vergi sisteminin oluşturulması ise sukukun gelişimi için oldukça elzemdir.

Sukuk işlemlerinde borç alan (kaynak kuruluş), Kazanç Vergisi açısından varlıktaki hakkını satmış ve geri almış gibi görülmelidir. Varlıklar satılmış gibi işlem görürse, Kazanç Vergisi'ne ve enstrümanın satışı da Damga vergisine tabi olmaktadır. Bundan başka borç alan yapı tarafından varlığın SPV'ye devri neticesinde sağlanan kazançlar, borçlanıcıya amortisman payı indirimi şeklinde yansıyacaktır. Yine aynı biçimde, varlık SPV'den geri alındığında da borçlanıcı sermaye harcaması yapmış gibi görülecek ve amortisman payına hak kazanacaktır. Bu yönden geleneksel finansmana benzer bir sonuca ulaşmak için varlığın satışı ve geri alınması, Kazanç ve Damga Vergisi gibi vergiler açısından alım-satım olarak nitelendirilmemelidir. Borçlanıcı, sukuk işlemlerinden ortaya çıkan finansman ve diğer giderlerinin vergiden indirimini isteyebilmelidir. Borçlanıcılar, aynı geleneksel finansman işlemlerindeki borçlanıcılar gibi aynı biçimde değerlendirilmelidir. Sukuk işlemleri neticesinde gerçekleştirilen ödemeler, aynı geleneksel tahvil finansmanında olduğu gibi indirilebilir olmalıdır.

SPV Kazanç Vergisi açısından şeffaf ve saydam olmalı ve Kazanç Vergisi'nden muaf tutulmalıdır. Bu sebeple, SPV vergi yükümlülüğü olmayan bir kuruluş olarak kabul edilmelidir. Bunun yerine SPV'nin sağladığı gelirler (ücretler vb.) vergiye tabi olmalıdır. Bu yönden SPV, Kazanç Vergisi açısından varlığın sahibi olarak değerlendirilmemeli ve sukuk işlemleri açısından herhangi bir vergi yükümlülüğü bulunmamalıdır.

Şayet SPV varlığın sahibi olarak görülürse, kira ödemeleri sebebiyle Kazanç Vergisi'ne tabi olacaktır. Geleneksel finansmanda, tahvil sahibi herhangi Kazanç Vergisi'ne tabi değildir. Bu nedenle uygulanacak bir muafiyet SPV'yi eşit şartlara kavuşturacaktır. Sukuk işlemleri neticesinde meydana gelen Damga Vergisi geri ödenebilir olmalıdır. Sukuk yapısından olan işlemlerin çoğu Damga Vergisi yükümlülüğüne neden olmaktadır. İlk varlık SPV'ye satıldığında ikinci olarak da borç alan varlığı tekrar satın aldığıda Damga Vergisi meydana gelmektedir. Bu işlemlerin herhangi bir tanesine vergi koymak sukuku ticari ve ekonomik açıdan makul bir yatırım olmaktan çıkarmaktadır (bu tür yükümlülük ve zorunluluklara yol açmayan geleneksel tahvil ile karşılaştırıldığında). Bu açıdan varlığın transferi işlemleri Damga Vergisinden istisna olmalıdır (Çürük, 2013.).

Kira sertifikalarının vergilendirilmesi ile ilgili yasal düzenleme 13.02.2011 tarihli Resmi Gazete de yayımlanan 6111 sayılı kanunla düzenlenmiştir. Bahse konu kanunla Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Damga Vergisi Kanununda düzenlemelerde bulunularak kira sertifikalarının vergilendirilmesinde hukuki dayanaklar oluşturulmuştur.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun İstisna başlıklı 5'inci maddesine "taşınmazların; kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihracı amacıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, finansal kiralama şirketlerine satışı ve varlık kiralama ile finansal kiralama şirketlerince taşınmazın devralındığı kuruma satışından doğan kazançlar için bu oran (istisna oranı) %100 olarak uygulanır ve bu taşınmazlar için en az iki tam yıl süreyle aktifte bulunma şartı aranmaz. Ancak söz konusu taşınmazların; kaynak kuruluş, kiracı veya sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilememesi hâli hariç olmak üzere, varlık kiralama veya finansal kiralama şirketi tarafından üçüncü kişi ve kurumlara satılması durumunda, bu taşınmazların kaynak kuruluştaki veya kiracıdaki varlık kiralama veya finansal kiralama şirketine devirden önceki kayıtlı değeri ile anılan kurumlarda ayrılan toplam amortisman tutarı dikkate alınarak satışı gerçekleştiren kurum nezdinde vergilendirme yapılır"

Hükmü ilave edilerek kurumların minimum iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlar için uygulanan % 75'lik istisna oranı kira sertifikaları için %100 uygulanması ve iki yıllık aktifte bulunma şartının aranmaması ifadelerine yer verilmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun da gerçekleştirilen düzenlemeyle "GVK 75/5. maddesi varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirleri de

kapsayacak biçimde genişletilmiş ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirlerin menkul sermaye iradı olduğu hüküm altına alınmıştır”.

488 sayılı Damga Vergisi kanununa 6111 sayılı Kanun ile eklenen bir fıkra ile

“Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların varlık kiralama şirketlerine devri, bunların varlık kiralama şirketince devralınan kuruma devri, bu devirleler bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri ile bunların varlık kiralama şirketlerince kiralınması nedeniyle düzenlenen kağıtlar ve kira sertifikaları” damga vergisinden istisna tutulmuştur.

492 sayılı Harçlar Kanununun 123’üncü maddesinde *“Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların, varlık kiralama şirketine devri ile bunların varlık kiralama şirketine devri ile bunların varlık kiralama şirketlerince devralınan kuruma devri ve bu devirlere bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri bu Kanunda yazılı harçlardan müstesna”* olduğunu belirtmiştir. 3065 sayılı Katma değer Vergisi Yasanın 17/4’nü maddesine ilave edilen bir bent ile menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların varlık kiralama şirketlerine devriyle bu varlıkların varlık kiralama şirketlerince kiralınması ve devir alınan kuruma devri KDV’den istisna tutulmuştur.

29 Haziran 2011 tarihli Resmi Gazete ’de yayımlanan 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’yla varlık kiralama şirketlerince ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler ve varantlardan elde edilen birtakım kazançlara uygulanacak stopaj oranları tespit edilmiştir. Bakanlar Kurulu Kararına göre daha önce tahviller için uygulanan stopaj oranları kira sertifikaları için de benimsenmiştir. Buna göre;

- Varlık kiralama şirketleri tarafından “Türkiye’de ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler üzerinden % 10 oranında stopaj yapılacaktır”.
- Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının; “Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden %10, Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden %7, Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden %3, Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0, oranlarda stopaj” yapılacaktır. Bu karar ile “kira sertifikaları ile gerçekleştirilen bazı işlemlerdeki Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) oranlarına da yer verilmektedir”. Buna göre,
- Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap ya da elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

- Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1 oranında BSMV alınacağı hükme bağlanmıştır.

Kira sukuku'yla alakalı yapılan vergi düzenlemelerinin genel olarak tahvil için yapılan düzenlemelere benzer olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla geleneksel tahvil ile mukayese edildiğinde vergi açısından önemli bir avantajı görünmemektedir. Gerek dünya çapında sukuk pazarından pay almak gerekse inançları gereği geleneksel finansal araçlardan uzak duran tasarruf sahiplerinin tasarruflarını ekonomiye kazandırmak için sukuk çeşitlerinin artırılması ve vergi açısından daha avantajlı hale getirilmesinde fayda bulunduğu aşikârdır.

İslami finans sistemi içerisinde kullanılan enstrümanlar içerisinde sukuk hergeçen gün payını arttırmaya devam etmektedir. Yatırımcıların portföy tercihleri arasında yer alabilmek için hukuki düzenlemeler, vergisel istisnalar vb. alanlarda yapılan düzenlemeler, faizsiz sistemdeki bu yeni fon toplama yöntemine talebi arttırmaktadır.

Sukuk enstrümanının kullanımını arttırmaya yönelik vergi düzenlemeleri ilk olarak “13.11.2011 tarih ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile oluşturulmuştur”. “Sonrasında 6456, 6487 ve 6495 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunlar ile de çeşitli düzenlemeler yapılmıştır” (Söyler, 2014: 96).

4.7.1. Gelir Vergisi Kanunu ve Sukuk

Gelir vergisi, doğrudan gelir üstünden alınmakta olan dolaysız bir vergi türüdür. “Gelir üzerinden alınan vergilerde gerçek ve tüzel kişi olma durumuna göre ayrıma gidilmektedir. Gerçek kişiler gelir vergisine tabi iken, tüzel kişiler için kurumlar vergisi hükümleri geçerlidir”. “Gerçek kişilerin geliri, irat ve kazançlardan oluşmaktadır. Varlık kiralama şirketlerince ihraç edilmiş olan kira sertifikalarından elde edilen gelirler de menkul sermaye iradı sayılmaktadır” (Gelir Vergisi Kanunu [GVK], 1960: madde 75). “ sermaye iratlarının gelirin unsurlarından biri olması nedeniyle kira sertifikası kullanımıyla elde edilen gelirler ticari kazanç olarak görülmektedir. Menkul sermaye iradının yanında değer artışları kazancı da ilgili kanun hükmünce gelir sayılmaktadır ve vergiye tâbidir”.

Uygulanacak vergi oranları, “kira sertifikası kullanımı ile sağlanan gelirlerin menkul sermaye iradı ve değer artış kazancı kapsamındaki durumuna göre belirlenmektedir”. “29.6.2011 tarih ve 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu kararı gereğince varlık kiralama şirketlerinin yurtiçinde yaptığı ihraçlardan tam mükellef olan bireysel yatırımcılar tarafından

elde edilen gelirlere % 10 oranında stopaj yapılacaktır”. “Bu gelirler için ayrıca beyanname verilmemektedir. Tam mükellef sayılan varlık kiralama şirketlerinin yurt dışında ihraç ettiği kira sertifikalarından elde ettiği gelirlere”;

- Vadenin 1 yıla kadar olması durumunda % 10
- Vadenin 1 yıl ile 3 yıl arasında olması durumunda % 7
- Vadenin 3 yıl ile 5 yıl arasında olması durumunda % 3
- Vadenin 5 yıl ve üzerinde olması durumunda % 0

Oranında stopaj yapılmaktadır.

Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi’nce yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanmış olan gelirlere ise stopaj uygulanmamaktadır.

Bu kısma kadar belirtilen stopaj oranları kira sertifikası gelirlerinin menkul sermaye iradı addedildiği durumda uygulanan kesintilerdi. Yurt içinde ve yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarına değer artış kazançları kapsamında uygulanan vergilendirmeye bakıldığında; yurt içinde gerçekleşen ihraçlarda alım-satımdan elde edilen kazançlarda tam ve dar mükellefler için uygulanacak kesinti oranı % 10 olmaktadır. Tam ve dar mükellefler için yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarının alım-satımından sağlanan kazançlardansa kesinti uygulanmamaktadır (Aktaran Söyler, 2014: 96-97).

4.7.2. Kurumlar Vergisi Kanunu ve Sukuk

Kurumlar vergisi; “tüzel kişilerin elde ettiği geliri konu alan dolaylı bir vergidir”. “Kurumlar vergisi ile ilgili temel düzenlemeler 13.6.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile yapılmıştır”. Bu düzenlemelerden biri; “28.3.2002 tarih ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 7/A maddesi uyarınca kurulan ve tamamının Hazine Müsteşarlığına ait olduğu varlık kiralama şirketlerinin kurumlar vergisinden ayrı tutulacağını belirtmektedir” (Kurumlar Vergisi Kanunu [KVK], 2006: madde 4).

13.6.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda belirtildiği üzere; kurumların en az 2 sene aktiflerinde bulundurdıkları taşınmazların ve iştirak hisselerinin satılmasıyla elde edilen kazançların ve yine en az 2 sene süreyle sahibi oldukları kurucu ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satılmasıyla elde edilen kazançların % 75’i vergiye tabi olmamaktadır.

Taşınmazlar, “kaynak kuruluşlar tarafından kira sertifikası ihracını gerçekleştirmek amacıyla varlık kiralama şirketlerine satıldığında elde edilen ve varlık kiralama şirketlerince söz konusu taşınmazın devralındığı kuruma satışından edinilen kazançların ise tamamı

vergiye tabi değildir”. “Bununla beraber taşınmazların en az 2 yıl süreyle aktifte bulundurulma zorunluluğu yoktur. Bu durum varlık kiralama şirketleri açısından avantaj oluşturmaktadır”.

Varlık kiralama şirketince; “ilgili taşınmazların kaynak kuruluş, kiracı veya sözleşmeden doğan mükellefiyetlerin gerçekleştirilememesi durumu hariç tutularak üçüncü kişi ya da kurumlara satılması halinde vergilendirme”; “bu varlıkların kaynak kuruluştaki (varlık kiralama şirketine devredilmeden önceki) kayıtlı değeriyle beraber, ilgili kurumlarda ayrılan toplam amortisman tutarı dikkate alınmak suretiyle satışı yapan kurum nezdinde” gerçekleştirilmektedir (KVK, 2006: madde 5).

“Kurumlar vergisi kanununda kira sertifikası ihraçları ile ilgili muafiyet ve istisnalar ile beraber kesintiler de düzenlenmiştir”. “13.6.2006 tarih ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile 12.01.2009 tarih ve 2009/14592 ve 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararlarında kesintiler kurumların tam mükellefiyet (şahsilik ilkesi) ve dar mükellefiyet (mülkilik ilkesi) durumlarına göre farklılık gösterirken mevcut düzenlemelerden bazıları şu şekildedir” (Aktaran Söyler, 2014: 99).

- Yurt içinde kira sertifikası ihracıyla elde edilen gelirden yararlanan kurum ister tam mükellef ister dar mükellef sermaye şirketi olsun kazançtan kesinti yapılmamaktadır. Fakat tam mükelleflikte gelirler kurum kazancına dâhil edilerek beyan edilirken, dar mükelleflikte kesinti, nihai vergi olması sebebiyle beyan edilmemektedir.
- Yurt dışında diğer varlık kiralama şirketlerince kira sertifikası ihracıyla sağlanan gelirlerden yararlanan tam ve dar mükellef kurumlara; 1 yıla kadar vade durumunda sağlanan gelirlerden %10, vade 1 ile 3 yıl arasında ise % 7, vade 3 yıl ile 5 yıl arasında ise % 3, vade 5 yıl ve daha uzun ise % 0 kesinti yapılır.
- Tam mükellef sermaye şirketlerince yurt içinde ihraç edilen kira sertifikalarının alım satımından sağlanan kazançların kesinti oranı %0’dır.
- Bu gelirler kurum kazancına dâhil edilir. Dar mükellef ve yabancı kurumsal yatırımcılar tarafından elde edilen kazançlar üzerindeki kesinti oranı %0’dır. Her iki mükellef açısından diğer kurumlarca elde edilen gelirler için ise kesinti oranı %10’dur.
- Tam ve dar mükellef kurumlarınca yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının alım satımından sağlanan kazançlarda kesinti uygulanmamaktadır.

4.7.3. Gider Vergileri Kanunu ve Sukuk

Gider vergisi, konusu harcama olan dolaylı bir vergi türüdür. Gider Vergisi Kanununda sukuk ile alakalı vergi düzenlemeleri banka ve sigorta muameleleri vergisi kısmında

yapılmaktadır. 29.6.2011 tarih ve 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla kira sertifikası uygulamasının konu olduğu banka ve sigorta muameleleri vergi oranı tanımlanmaktadır. Buna istinaden; varlık kiralama şirketlerinin yurt içerisinde T.L olarak ihraç ettiği kira sertifikalarından “geri alım ve satım taahhütleriyle edinilmesi ya da elden çıkarılması” ve “vadesi beklenmeden yapılan satış” neticesinde elde edilen kazançlar üstünden % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisi alınmaktadır. Bu vergi çeşitlinde 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 7/A maddesine göre kurulmuş olan varlık kiralama şirketleri için bir istisna mevzu bahistir. İlgili madde gereğince oluşturulan Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi (HMKVKS) tarafından ihraç edilmiş olan kira sertifikalarından edinilen gelirler ve vade sonunda lehe alınan paralar üstünden banka ve sigorta muameleleri vergisi kesilmemektedir (Gider Vergileri Kanunu, 1956: Madde 29).

Kamu tarafından yapılan kira sertifikası ihraçları Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi (HMKVKS) vasıtasıyla ile yapıldığından, Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi (HMKVKS) 'nin yararlandığı vergi istisnaları göz önünde bulundurulduğunda kamu tarafından yapılan ihraçların özel sektöre kıyasla daha çok vergi teşvikine sahip olduğu dikkat çekmektedir.

4.7.4. Katma Değer Vergisi Kanunu ve Sukuk

Katma değer vergisi, harcama üstünden alınan dolaylı bir vergi türüdür. Bu verginin temelini hizmetlerin ve malların üretiminden başlayıp tüketiciye sunulana kadar geçirdiği her kademede yaratılan katma değer vergilenmesi meydana getirmektedir.

Kira sertifikası ihracını yapan varlık kiralama şirketlerine gayrimenkul, menkul ve maddi olmayan varlıkların devredilmesiyle varlık kiralama şirketlerince kiralınmasıyla beraber devralındığı kuruma aktarılması kademelerinde ve varlık kiralama şirketlerince ihraç edilmiş olan kira sertifikaları üstünde katma değer vergisi istisnası getirilmiştir (Katma Değer Vergisi Kanunu, 1984: Madde 17). Getirilen istisna, kira sertifikasının ilk ihracının peşinden taraflar arasındaki sonradan el değiştirmelerde de geçerli olmaktadır. Bu teşvik, kira sertifikalarının borsada işlem görmesi durumu açısından büyük önem arz etmektedir (Söyler, 2014: 101).

4.7.5. Emlak Vergisi Kanunu ve Sukuk

Servet üstünden alınan bir vergi olan emlak vergisi; konusunu bina, arsa, arazi ve konutun teşkil ettiği dolaysız vergi türüdür.

“29.7.1970 tarih ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun” 4. Maddesi; Hazine Müsteşarlığınca kurulmuş olan varlık kiralama şirketlerinin kira sertifikası ihracına konu

olan binaların, Bina Vergisinden sürekli olarak muaf tutulduğunu ifade etmektedir. Bahse konu yasanın 14. maddesinde ise kira sertifikası ihracına konu teşkil eden arazilerin ve arsaların da Arazi Vergisinden daimi olarak muaf tutulduğu belirtilmektedir.

4.7.6. Damga Vergisi Kanunu ve Sukuk

Mal ve hizmetlerden alınan ve dolaylı bir vergi olan damga vergisiyle alakalı düzenlemeler “1.7.1964 tarih ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununda” bulunmaktadır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu (2) sayılı tablo adı altında; varlık kiralama şirketine devredilen menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıklarla alakalı ve bu varlıkların varlık kiralama şirketince devralındığı kuruma devri, buna bağlı olarak yapılmış olan ipotek işlemleri, yanında ilgili varlıkların varlık kiralama şirketlerince kiralanması işlemi yapmak maksadıyla düzenlenen kâğıtlar ve kira sertifikaları ticari ve medeni işlemlerle alakalı kâğıtlar olarak nitelendirilmektedir. Bu kâğıtlar damga vergisinden istisna tutulmaktadır.

4.7.7. Harçlar Kanunu ve Sukuk

Hizmet ve maldan alınan vergilerden bir başkası harçlardır. Harçlarla alakalı düzenlemelerin yapıldığı “492 sayılı Harçlar Kanununun” 123. maddesine istinaden; varlık kiralama şirketine devredilen gayrimenkul, menkul ve maddi olmayan varlıklarla alakalı işlemlerle birlikte, bu varlıkların varlık kiralama şirketince devraldığı kuruma devri ve bu aşamalarda yapılan ipotek işlemleri harçlardan müstesna tutulmaktadır.

Diğer taraftan “4749 sayılı Kanunun 15. Maddesine eklenen fıkra ile” Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Şirketi (HMVKŞ) tarafından ihraç edilecek kira sertifikalarıyla beraber kira sertifikalarının ihracı ile alakalı işlem ve kâğıtların, harçlardan hariç tutulduğu ifade edilmektedir.

5. TÜRKİYE’DE SUKUK İHRAÇLARI VE İNCELEMESİ

Ülkemizde sukuk ihracı, varlık kiralama şirketlerince gerçekleştirilen kira sertifikaları şeklinde uygulanmaya başlamıştır. 2010’da “Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)” tarafından Kira Sertifikaları ile alakalı ilk tebliğ “1 Nisan 2010’da” yayınlanmıştır. Sadece “İcara Sukuk” metodunu içeren ihtiva eden bu tebliğ ile sadece 1 ihraç yapmıştır. 2013 yılında yürürlüğe giren tebliğle bütun sukuk türlerinde ihraç yapabilme hakkı verilmiştir. Kira sertifikaları tanımlanmış, “Varlık Kiralama Şirketlerine (VKŞ)”değnilmiş ve her türlü varlık ve hakkın finansmanı hususunda yapılabilirliği ifade edilmiştir. “İslami bankacılık” düzeninde meydana gelen gelişimin geç fark edilmesi ve uygulanabilirliği hususunda bir şeyler yapılmasında bu kadar geç kalınması, ülkemizin sukuk piyasasındaki hacminin düşük olmasındaki en büyük faktördür. Zira 2014’te dünya sukuk piyasasındaki payı % 3 düzeylerindedir (Yardımcıoğlu, Ayriçay, Coşkun, 2014: 168).

Faiz, uygulanmaya başlandığı tarihten bu zamana değin finansal düzenin ana etkenlerinden biri halini almıştır. Yatırım kararı verilirken bütun aşamalarda izlenen, maliyet oranlamalarındaki en hayati etkenlerdendir. Fon gereksinimi olan şahıs ya da kurumlar, bu gereksinimin karşılanması için tasarruf fazlası olan aktörlere yönelmektedir. Bu aktörler, belirlenen vadede geri ödenmesi şartıyla paranın vadede kullanılma maliyeti olan faizi talep etmektedirler. Genel olarak işleyiş şekli bu şekilde gerçekleştirilmektedir.

İslam dini paranın bir meta gibi ticaretinin yapılmasını yasaklamıştır. Faiz yerine ticarete dayalı olarak kar/zarar getirisine yönelmeyi emretmiştir. Bu durum da, faizin yerine kar/zarar getirisi prensipleriyle çalışan sistemlere ve araçlara yönelmesine sebep olmuştur. Bu araçlar içindeki en son ürün ise kira sertifikası olarak isimlendirilen “sukuk”tur.

Sukuk, konvansiyonel bankacılık ürünlerinden olan tahvil-bono vb. ürünlerin muadil ürünleri gibi gözükse de aralarında temel farklılıklar bulunmaktadır. En önemli var fark sukukun reel bir varlık baz alınarak ihraç edilmeyen sertifika olmasıdır.

Bu kısımda ülkemizde hazine ve katılım bankalarının sukuk ihraçları analiz ele alınacaktır.

Yurtiçi İhraçlar (TL Cinsi)	Yurtdışı İhraçlar (USD)
₺36.778.098.871	\$4.275.817.800

Kaynak: TKBB- 01.01.2010- 31.12.2018 arası (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.1. Katılım Bankalarının Yurtiçi ve Yurtdışı Sukuk İhraçları

Bankalar	İhraç Miktarları (TRY)	İhraç Miktarları (USD)	TL Cinsinden Toplam İhraç Tutarı
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	₺4.598.470.000	\$890.000.000	₺6.810.051.000
Asya Katılım Bankası A.Ş. (2010 - 2016)	₺654.230.824	\$0	₺654.230.824
Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	₺11.594.704.800	\$2.036.704.000	₺16.491.889.800
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	₺8.215.600.000	\$1.349.113.800	₺10.967.227.000
Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	₺6.098.994.047	\$0	₺6.098.994.047
Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	₺4.854.000.000	\$0	₺4.854.000.000
Toplam İhraç Tutarı*	₺36.015.999.671	\$4.275.817.800	₺45.876.392.671

Kaynak: TKBB- 01.01.2010- 31.12.2018 arası (Son Erişim Tarihi: 15.Temmuz 2019).

Tablo 5.2. Katılım Bankalarının Sukuk İhraçları

5.1. Hazine İhraçları

İhracı “T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ)” tarafından, kiralamak ya da satın almak suretiyle devir alınan varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla gerçekleştirilir.

“T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ)’nin” kendi nam ve yatırımcıların hesabına ve yararına ihraç ettiği Devlet kira sertifikaları, sahip olunan sertifika nispetinde kar getirisi elde etmeyi sağlayan menkul kıymetlerdir.

Hazine tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının süreci:

1. 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkındaki kanunun 7/A maddesi kapsamında, kamuya ait taşınmazlar satış yoluyla T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ)’ye aktarılır. Yanı sıra tapu kayıtlarında ilgili tapular HMVKŞ adına tescillenir.
2. T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ)’ye devri yapılmış olan gayrimenkullerin, ilgili kurumlarca kullanımı devam etmek suretiyle Hazine Müsteşarlığı ile T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ) arasında kira sözleşmesi imzalanır. Vade sonunda ilgili gayrimenkullerin geri alınacağı Hazine tarafından taahhütname ile bildirilir
3. T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMVKŞ)’nin Hazine Müsteşarlığı’ndan sağlayacağı kira gelirleri üzerinden sukuk ihracı yapılır.

4. Yatırımcıların ödedikleri kira sertifikası bedelleri “T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMKŞ)’ye” aktarılır.
5. T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMKŞ)’ye aktarılan bu bedel, devir alınan varlıklara karşılık Hazine Müsteşarlığı’na ödenir.
6. Varlık Kiralama A.Ş. (HMKŞ) ve Hazine Müsteşarlığı arasında, kira sertifikası ihracından evvel yapılan sözleşme kapsamında, Hazine Müsteşarlığı belirlenen vadelerde kira ödemelerini yapar. “T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMKŞ)” bahse konu bedelleri payları oranında yatırımcılara paylaşır.
7. Kira sözleşmesi sona erdiğinde ise, “T.C. Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. (HMKŞ)” üzerine devir edilen gayrimenkuller, Hazine Müsteşarlığı’na aktarılır. İlgili satışın bedeliyse yatırımcılara bir nevi anapara ödemesi olarak payları oranında geri ödenir (T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Kira Sertifikası Yatırımcı Kılavuzu, 2019).

5.2. Katılım Bankaları İhraçları

Katılım bankaları ülkemizde, faaliyete geçtikleri andan günümüze kadar gelişimini devam ettiren, bu gelişim ile birlikte bankacılık sektörü içerisinde yer alan payını oldukça muhafaza eden bir yapıya sahiptir. Bu bölümde bankalar bazında yer alan ihraç tutarları incelenecektir.

5.2.1. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları

1984’te kurulan ve 1985’te faaliyete geçen Albaraka Türk Katılım Bankası, ülkemizin kurulan ilk katılım bankasıdır. Albaraka Türk Katılım Bankası Faizsiz bankacılık kuralları çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Albaraka Türk Katılım Bankası ilk ihracını 2013’te yapmıştır. 2019 yılı Nisan ayına kadar yapmış olduğu ihraçlar aşağıda belirtilmiştir. İhraç tutarları incelendiğinde TL ve USD cinsinden sukuk ihraçları yapıldığı görülmektedir. Söz konusu sukukların getirilerinin, ülkemizdeki kaynak maliyetindeki artışa paralel olarak arttığı, piyasadaki nominal faiz oranına yaklaştığı incelenmiştir. Bu durum da ülkemizdeki sukuk ihraçlarının maliyetinin arttığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş						
Sıra No	İhraççı	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Para Birimi	Satış/İHRAÇ Tutarı	Kira Oranı
1	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	07.05.2013	07.05.2023	USD	200.000.000	7,75%
2	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	30.06.2014	30.06.2019	USD	350.000.000	6,25%
3	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	30.11.2015	30.11.2025	USD	250.000.000	10,50%
4	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	08.04.2016	04.10.2016	TRY	100.000.000	10,80%
5	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	30.06.2016	26.12.2016	TRY	75.000.000	10,35%
6	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	04.10.2016	31.03.2017	TRY	100.000.000	10,50%
7	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	26.12.2016	23.06.2017	TRY	75.000.000	10,60%
8	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	31.03.2017	26.09.2017	TRY	110.000.000	11,50%
9	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	11.05.2017	16.08.2017	TRY	100.000.000	12%
10	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	23.06.2017	19.12.2017	TRY	125.000.000	12%
11	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	16.08.2017	16.11.2017	TRY	125.000.000	12,10%
12	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	26.09.2017	23.03.2018	TRY	150.000.000	12%
13	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	16.11.2017	16.02.2018	TRY	150.000.000	12,30%
14	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	19.12.2017	12.06.2018	TRY	150.000.000	
15	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	12.01.2018	17.04.2018	TRY	135.000.000	12,55%
16	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	16.02.2018	22.05.2018	TRY	175.000.000	12,67%
17	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	23.03.2018	18.09.2018	TRY	200.000.000	12,82%
18	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	17.04.2018	18.07.2018	TRY	175.000.000	13,00%
19	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	03.05.2018	03.11.2018	USD	90.000.000	5,00%
20	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	22.05.2018	04.10.2018	TRY	200.000.000	13,70%
21	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	12.06.2018	07.12.2018	TRY	200.000.000	16,00%
22	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	02.07.2018	19.10.2018	TRY	20.000.000	14,00%
23	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	18.07.2018	08.11.2018	TRY	200.000.000	17,75%
24	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	24.07.2018	08.11.2018	TRY	75.000.000	17,75%
25	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	08.08.2018	26.11.2018	TRY	75.000.000	17,75%
26	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	14.08.2018	21.08.2019	TRY	70.000.000	18,46% (Tüfe+3,5)
27	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	18.09.2018	24.12.2018	TRY	225.000.000	24,00%
28	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	18.09.2018	31.10.2018	TRY	50.000.000	23,00%
29	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	21.09.2018	06.11.2018	TRY	40.000.000	23,00%
30	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	04.10.2018	10.01.2019	TRY	250.000.000	25,00%
31	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	08.11.2018	15.02.2019	TRY	300.000.000	25,00%
32	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	16.11.2018	21.11.2019	TRY	40.000.000	-
33	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	20.11.2018	20.05.2019	TRY	12.470.000	-
34	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	21.11.2018	08.03.2019	TRY	350.000.000	24,00%
35	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	04.12.2018	12.06.2019	TRY	71.000.000	-
36	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	07.12.2018	15.03.2019	TRY	225.000.000	23,25%
37	BEREKET VARLIK KİRALAMA A.Ş	24.12.2018	03.04.2019	TRY	250.000.000	22,25%

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.3. Albaraka Türk Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları

5.2.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları

Ülkemizin en büyük katılım bankası pozisyonunda bulunan bankanın, sukuk ihraçlarında da etkin bir rolü rolü bulunduğu görülmektedir. İhraç tutarları incelendiğinde TL ve USD cinsinden sukuk ihraçları yapıldığı görülmektedir. Söz konusu sukuk ihraçlarının hacimsel olarak arttığı görülmektedir. Bu durum bankanın aktiflerinde leasing alacaklarının artması anlamını da taşımaktadır. Nitekim Kuveyt Türk Katılım Bankası özellikle son 5 yıldır karlı bir büyüme performansı sergilemektedir. Söz konusu sukukların getirilerinin, ülkemizdeki kaynak maliyetindeki artışa paralel olarak arttığı, piyasadaki nominal faiz oranına yaklaştığı incelenmiştir. Bu durum da ülkemizdeki sukuk ihraçlarının maliyetinin arttığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.						
Sıra No	İhraççı	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Satış Tutarı	Para Birimi	Kira Oranı
1	KT SukukTurkey Limited (Tasfiye Edildi)	24.08.2010	23.08.2013	100.000.000	USD	5,25
2	KT Sukuk Varlık Kiralama A.Ş.	29.10.2011	29.10.2016	350.000.000	USD	5875
3	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	19.11.2013	18.11.2014	150.000.000	TRY	9,10
4	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	26.06.2014	26.06.2019	500.000.000	USD	5162
5	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	29.09.2014	23.03.2015	100.000.000	TRY	9,95
6	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	29.09.2014	29.12.2014	50.000.000	TRY	9,16
7	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.11.2014	14.05.2015	57.000.000	TRY	8,77
8	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.11.2014	19.11.2015	30.000.000	TRY	9,14
9	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	30.12.2014	23.03.2015	50.000.000	TRY	9,00
10	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	13.02.2015	01.06.2015	200.000.000	TRY	9,50
11	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.02.2015	18.08.2015	61.750.000	TRY	9,50
12	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	03.03.2015	02.06.2015	14.838.000	TRY	9,35
13	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	24.03.2015	02.06.2015	44.692.000	TRY	8,90
14	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	24.03.2015	15.09.2015	80.000.000	TRY	9,72
15	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	31.03.2015	31.03.2020	300.000.000	MYR	5,8
16	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	17.04.2015	26.06.2015	21.798.000	TRY	9,40
17	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	08.05.2015	07.08.2015	24.635.000	TRY	9,75
18	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	08.05.2015	03.11.2015	20.000.000	TRY	10,30
19	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	14.05.2015	09.11.2015	86.734.000	TRY	10,47
20	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	15.05.2015	15.05.2020	200.000.000	MYR	5,72
21	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	27.05.2015	19.11.2015	10.400.000	TRY	10,15
22	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	03.06.2015	15.09.2015	70.000.000	TRY	10,11
23	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	17.06.2015	15.09.2015	22.600.000	TRY	10,35
24	KT Sukuk Varlık Kiralama A.Ş.	22.06.2017	20.06.2019	50.000.000	TRY	Değişken (Gösterge DİBS+470 Bps)
25	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	30.06.2015	05.01.2016	160.000.000	TRY	10,63
26	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	07.07.2015	15.09.2015	66.644.000	TRY	9,95
27	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	15.07.2015	15.07.2020	300.000.000	MYR	5,72
28	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	07.08.2015	09.11.2015	30.000.000	TRY	10,25
29	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	18.08.2015	09.11.2015	15.000.000	TRY	10,15
30	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	16.09.2015	15.12.2015	150.000.000	TRY	10,85
31	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	27.10.2015	18.02.2016	21.000.000	TRY	10,10
32	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	13.11.2015	10.05.2016	200.000.000	TRY	10,97
33	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.11.2015	18.02.2016	74.000.000	TRY	10,97
34	KT Sukuk Varlık Kiralama A.Ş.	27.11.2017	23.02.2018	100.000.000	TRY	12,95
35	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	16.12.2015	16.03.2016	150.000.000	TRY	10,87
36	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	06.01.2016	16.03.2016	88.500.000	TRY	11
37	KT SukukCompany Limited	17.02.2016	17.02.2026	350.000.000	USD	7,90
38	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	19.02.2016	10.05.2016	140.000.000	TRY	10,95
39	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	25.03.2016	23.06.2016	240.113.800	TRY	10,6
40	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	21.04.2016	20.04.2018	10.000.000	TRY	TÜFE + 3,39
41	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	05.05.2016	31.10.2016	35.000.000	TRY	9,79
42	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	13.05.2016	08.11.2016	300.000.000	TRY	10,23
43	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	23.06.2016	11.10.2016	170.000.000	TRY	10,3

44	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	01.07.2016	11.10.2016	40.000.000	TRY	10,5
45	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	24.08.2016	30.11.2016	100.000.000	TRY	10,1
46	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	01.09.2016	30.11.2016	30.000.000	TRY	10,35
47	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama	11.10.2016	11.01.2017	180.000.000	TRY	10,1
48	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	01.11.2016	02.11.2021	500.000.000	USD	5,136
49	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	08.11.2016	14.02.2017	200.000.000	TRY	10,20
50	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	30.11.2016	07.03.2017	160.000.000	TRY	10,40
51	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	13.12.2016	07.03.2017	30.000.000	TRY	10,45
52	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	11.01.2017	12.04.2017	80.000.000	TRY	10,45
53	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	14.02.2017	25.05.2017	250.000.000	TRY	10,75
54	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	07.03.2017	15.06.2017	150.000.000	TRY	11
55	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	29.03.2017	29.03.2019	35.000.000	TRY	2,50+Tüfe
56	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	12.04.2017	06.10.2017	150.000.000	TRY	11,5
57	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	18.04.2017	06.10.2017	40.000.000	TRY	11,56
58	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	25.05.2017	16.11.2017	280.000.000	TRY	12
59	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	22.06.2017	20.06.2019	50.000.000	TRY	Değişken / Gösterge DİBS (TRT100719T18)+470 Bps
60	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	15.06.2017	19.09.2017	170.000.000	TRY	12
61	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	10.08.2017	08.11.2017	100.000.000	TRY	12,1
62	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	14.09.2017	13.09.2018	80.000.000	TRY	12,45
63	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	18.09.2017	03.01.2018	400.000.000	TRY	12
64	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	06.10.2017	17.01.2018	180.000.000	TRY	12,1
65	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	08.11.2017	06.02.2018	120.000.000	TRY	12,1
66	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	16.11.2017	16.03.2018	350.000.000	TRY	0,1255
67	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş. ²	27.11.2017	23.02.2018	100.000.000	TRY	0,1295
68	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	03.01.2018	17.04.2018	350.000.000	TRY	0,1255
69	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	17.01.2018	17.05.2018	200.000.000	TRY	0,126
70	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	06.02.2018	17.05.2018	150.000.000	TRY	0,126
71	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	23.02.2018	05.06.2018	100.000.000	TRY	0,127
72	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	16.03.2018	04.07.2018	350.000.000	TRY	0,1285
73	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş. ³	22.03.2018	14.09.2018	125.000.000	TRY	0,13675
74	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	30.03.2018	04.07.2018	100.000.000	TRY	0,1285
75	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	17.04.2018	09.08.2018	285.000.000	TRY	0,13
76	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	11.05.2018	31.05.2019	310.000.000	TRY	0,13
77	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	17.05.2018	27.08.2018	260.000.000	TRY	0,135
78	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	05.06.2018	03.09.2018	180.000.000	TRY	0,142
79	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	04.07.2018	12.10.2018	450.000.000	TRY	0,17
80	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.07.2018	18.10.2018	50.000.000	TRY	0,17
81	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	09.08.2018	16.11.2018	200.000.000	TRY	0,175
82	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	09.08.2018	16.11.2018	50.000.000	TRY	0,175
83	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	27.08.2018	11.12.2018	250.000.000	TRY	0,18
84	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	03.09.2018	25.12.2018	105.000.000	TRY	0,1825
85	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.09.2018	20.12.2018	50.000.000	TRY	0,23
86	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	21.09.2018	20.12.2018	70.000.000	TRY	0,23
87	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	11.10.2018	04.12.2018	50.000.000	TRY	0,25
88	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	12.10.2018	15.01.2019	500.000.000	TRY	0,26
89	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	12.10.2018	15.01.2019	100.000.000	TRY	0,26
90	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	18.10.2018	29.01.2019	150.000.000	TRY	26
91	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	18.10.2018	29.01.2019	80.000.000	TRY	26
92	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	16.11.2018	19.02.2019	250.000.000	TRY	23
93	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	11.12.2018	22.03.2019	200.000.000	TRY	21,5
94	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	20.12.2018	05.04.2019	160.000.000	TRY	22
95	KT Kira Sertifikaları Varlık Kiralama A.Ş.	25.12.2018	05.04.2019	100.000.000	TRY	21,5

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.4. Kuveyt Türk Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları

5.2.3. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları

Öteki katılım bankalarında olduğu gibi Türkiye Finans Katılım Bankası da sukuk ihracı yapmaktadır. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere özel olarak gerçekleşen ilk ihraçtan sonra sukuk ihraç etmeye yöneldiği görülmektedir. TL ve USD cinsinden ihraç yapan

Türkiye Finans Katılım Bankasının da ihraçlardaki kaynak maliyeti, piyasa nominal faiz oranları civarında gerçekleştiği görülmektedir.

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş.						
Sıra No	İhraççı	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Para Birimi	Satış/iHRAÇ Tutarı	Kira Oranı
1	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	02.05.2013	30.04.2018	USD	500.000.000	3,95%
2	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş. ⁴	20.01.2014	18.07.2014	TRY	100.000.000	10,10%
3	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş. ⁵	22.01.2014	20.01.2016	TRY	7.700.000	15,00%
4	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	22.01.2014	18.01.2017	TRY	23.800.000	15,20%
5	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	24.04.2014	23.04.2019	USD	500.000.000	5,38%
6	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	30.06.2014	27.06.2019	MYR	800.000.000	6,00%
7	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	28.08.2014	23.02.2015	TRY	139.000.000	9,75%
8	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	04.12.2014	01.06.2015	TRY	60.000.000	8,80%
9	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	31.12.2014	25.12.2019	TRY	71.000.000	13,16%
10	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	27.01.2015	24.07.2015	TRY	60.000.000	8,75%
11	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	11.02.2015	07.02.2020	MYR	150.000.000	5,90%
12	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	13.02.2015	01.06.2015	TRY	250.000.000	9,50%
13	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	23.02.2015	21.08.2015	TRY	80.000.000	9,68%
14	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş. ⁷	24.03.2015	17.03.2020	TRY	100.000.000	13,95%
15	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	21.05.2015	20.05.2020	MYR	210.000.000	5,75%
16	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş. ⁸	22.05.2015	15.05.2020	TRY	143.000.000	14,21%
17	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	01.06.2015	27.11.2015	TRY	80.000.000	10,60%
18	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	03.06.2015	04.09.2015	TRY	100.000.000	10,30%
19	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	26.06.2015	22.12.2015	TRY	75.000.000	10,68%
20	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	24.07.2015	19.01.2016	TRY	80.000.000	10,61%
21	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	21.08.2015	15.02.2016	TRY	100.000.000	11,07%
22	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	27.11.2015	24.05.2016	TRY	150.000.000	11,21%
23	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	22.12.2015	17.06.2016	TRY	75.000.000	11,64%
24	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	19.01.2016	15.07.2016	TRY	100.000.000	11,43%
25	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	15.02.2016	12.08.2016	TRY	100.000.000	11,10%
26	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	11.04.2016	07.10.2016	TRY	70.000.000	10,80%
27	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	24.05.2016	18.11.2016	TRY	150.000.000	10,50%
28	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	17.06.2016	13.12.2016	TRY	125.000.000	10,35%
29	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	15.07.2016	10.01.2017	TRY	100.000.000	10,25%
30	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	30.09.2016	20.03.2017	TRY	100.000.000	10,25%
31	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	21.10.2016	18.04.2017	TRY	70.000.000	10,15%
32	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	14.11.2016	12.05.2017	TRY	100.000.000	10,50%
33	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	13.12.2016	09.06.2017	TRY	70.000.000	10,50%
34	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	10.01.2017	07.07.2017	TRY	100.000.000	10,50%
35	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	20.02.2017	18.08.2017	TRY	50.000.000	10,92%
36	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	20.03.2017	15.09.2017	TRY	80.000.000	11,10%
37	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	18.04.2017	13.10.2017	TRY	80.000.000	12,00%
38	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	12.05.2017	06.11.2017	TRY	100.000.000	12,10%
39	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	02.06.2017	13.10.2017	TRY	48.000.000	13,00%
40	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	09.06.2017	01.12.2017	TRY	70.000.000	12,10%
41	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	07.07.2017	02.01.2018	TRY	100.000.000	12,10%
42	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	18.08.2017	09.02.2018	TRY	80.000.000	12,10%
43	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	15.09.2017	09.03.2018	TRY	125.000.000	12,10%
44	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	13.10.2017	06.04.2018	TRY	120.000.000	12,10%
45	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	13.10.2017	06.04.2018	TRY	85.000.000	12,80%
46	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	06.11.2017	30.04.2018	TRY	150.000.000	12,16%
47	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	01.12.2017	29.05.2018	TRY	70.000.000	12,40%
48	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	02.01.2018	26.06.2018	TRY	150.000.000	12,50%
49	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	09.02.2018	02.08.2018	TRY	150.000.000	12,50%
50	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	28.02.2018	28.09.2018	TRY	50.000.000	13,00%
51	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	09.03.2018	03.09.2018	TRY	200.000.000	12,50%
52	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	06.04.2018	28.09.2018	TRY	120.000.000	12,50%
53	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	06.04.2018	15.03.2019	TRY	98.100.000	14,10%
54	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	30.04.2018	22.10.2018	TRY	160.000.000	13%
55	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	11.05.2018	01.11.2018	TRY	70.000.000	14%
56	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	29.05.2018	23.11.2018	TRY	100.000.000	13,25%
57	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	26.06.2018	18.12.2018	TRY	130.000.000	16,75%
58	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	03.07.2018	25.12.2018	TRY	90.000.000	17%
59	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	12.07.2018	28.09.2018	TRY	100.000.000	17%
60	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	02.08.2018	22.10.2018	TRY	200.000.000	16,85%
61	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	03.09.2018	23.11.2018	TRY	170.000.000	18,50%
62	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	28.09.2018	25.01.2019	TRY	270.000.000	25%
63	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	24.09.2018	25.12.2018	TRY	200.000.000	26,00%
64	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	11.10.2018	18.01.2019	TRY	200.000.000	26%

59	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	22.10.2018	25.01.2019	TRY	440.000.000	24,5%
60	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	01.11.2018	14.02.2019	TRY	200.000.000	25,5%
61	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	15.11.2018	04.04.2019	TRY	140.000.000	24,0%
62	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	23.11.2018	28.02.2019	TRY	350.000.000	23,0%
63	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	18.12.2018	22.03.2019	TRY	340.000.000	21,0%
64	TÜRKİYE FİNANS VARLIK KİRALAMA A.Ş.	25.12.2018	15.03.2019	TRY	350.000.000	22,0%

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.5. Türkiye Finans Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları

5.2.4. Vakıf Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları

Sektöre diğer katılım bankalarına nazaran daha sonra dahil olan Vakıf Katılım Bankası A.Ş.'nin yapmış olduğu ihraçlar aşağıda görülmektedir. 2015 yılında kurulan bu katılım bankası kısa süre zarfında sukuk ihraçlarına başlamayı başarmıştır. TL ve USD cinsinden ihraç edilen sukukların getirilerinin zaman zarfında artma eğiliminde olduğu görülmektedir.

VAKIF KATILIM BANKASI A.Ş.						
Sıra No	İhraççı	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Para Birimi	Satış/iHRAÇ Tutarı	Kira Oranı
1	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	28.06.2017	29.08.2017	TRY	250.000.000	10,71
2	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	14.07.2017	12.10.2017	TRY	150.000.000	12
3	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	29.08.2017	01.12.2017	TRY	350.000.000	12
4	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	12.10.2017	24.01.2018	TRY	200.000.000	12
5	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	06.11.2017	19.02.2018	TRY	120.000.000	12
6	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	01.12.2017	06.03.2018	TRY	450.000.000	12,2
7	Katılım Varlık Kiralama Anonim Şirketi	03.10.2017	01.10.2019	TRY	100.000.000	Gösterge DIBS+520 Baz Puan
8	Katılım Varlık Kiralama Anonim Şirketi	03.10.2017	02.10.2018	TRY	100.000.000	16
9	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	01.12.2017	06.03.2018	TRY	450.000.000	12,20%
10	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	20.12.2017	11.04.2018	TRY	100.000.000	12,45%
11	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	24.01.2018	24.05.2018	TRY	230.000.000	12,60%
12	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	25.01.2018	27.02.2018	TRY	15.000.000	12,20%
13	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	19.02.2018	19.06.2018	TRY	135.000.000	12,60%
14	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	06.03.2018	04.07.2018	TRY	500.000.000	12,60%
15	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	16.03.2018	13.07.2018	TRY	55.000.000	12,60%
16	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	23.03.2018	31.07.2018	TRY	40.000.000	12,60%
17	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	11.04.2018	15.08.2018	TRY	120.000.000	13%
18	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	24.05.2018	26.09.2018	TRY	260.930.165	14%
19	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	07.06.2018	05.09.2018	TRY	58.000.000	13,50%
20	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	19.06.2018	26.10.2018	TRY	150.000.000	14,20%
21	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	04.07.2018	07.11.2018	TRY	500.000.000	15%
22	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	13.07.2018	14.11.2018	TRY	130.000.000	17%
23	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	31.07.2018	23.11.2018	TRY	98.000.000	15,75%
24	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	15.08.2018	13.12.2018	TRY	200.000.000	18,25%
25	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	05.09.2018	21.12.2018	TRY	172.253.882	18%
26	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	13.09.2018	04.12.2018	TRY	62.000.000	21,00%
27	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	26.09.2018	11.01.2019	TRY	300.000.000	25,00%
28	Vakıf Varlık Kiralama A.Ş.	10.10.2018	23.01.2019	TRY	100.000.000	25,00%
29	Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	14.02.2018	12.02.2020	TRY	200.000.000	Gösterge DIBS+200 bps
30	Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	28.03.2018	27.03.2019	TRY	66.060.000	14,50%, sabit
31	Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	20.04.2018	17.04.2020	TRY	200.100.000	Gösterge DIBS+520 bps
32	Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	28.05.2018	27.05.2020	TRY	200.000.000	Gösterge DIBS+200 bps
33	Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	20.06.2018	17.06.2020	TRY	36.650.000	Gösterge DIBS+200 bps

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.6. Vakıf Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları

5.2.5. Ziraat Katılım Bankası A.Ş. Sukuk İhraçları

Sektöre diğer katılım bankalarına nazaran daha sonra dahil olan Vakıf Katılım Bankası A.Ş.'nin yapmış olduğu ihraçlar aşağıda görülmektedir. 2015 yılında faaliyetine başlayan banka ilk ihracını 2016 yılında yapmayı başarmıştır. Bankanın aktif büyüklüğünde yaşanan olumlu büyümeye istinaden TL ve USD cinsinden sukuk ihraç tutarlarında hacimsel olarak artma görülmektedir. Getirilerinin diğer katılım bankaları sukuk getirilerine nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir.

ZİRAAT KATILIM BANKASI A.Ş.						
Sıra No	İhraççı	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Para Birimi	Satış/iHRAÇ Tutarı	Kira Oranı
1	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	18.05.2016	12.08.2016	TRY	100.000.000	10,60%
2	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	12.08.2016	09.11.2016	TRY	100.000.000	0
3	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	09.11.2016	08.02.2017	TRY	100.000.000	10,10%
4	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	08.02.2017	12.05.2017	TRY	100.000.000	0
5	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	12.05.2017	10.08.2017	TRY	100.000.000	11,90%
6	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	01.06.2017	29.08.2017	TRY	100.000.000	12,00%
7	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	10.08.2017	09.11.2017	TRY	150.000.000	12,10%
8	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	29.08.2017	11.12.2017	TRY	100.000.000	12,00%
9	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	12.10.2017	06.04.2018	TRY	100.000.000	12,15%
10	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	09.11.2017	21.02.2018	TRY	200.000.000	12,35%
11	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	11.12.2017	22.03.2018	TRY	100.000.000	
12	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	15.12.2017	15.03.2018	TRY	150.000.000	
13	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	29.01.2018	11.05.2018	TRY	100.000.000	12,85%
14	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	21.02.2018	05.06.2018	TRY	200.000.000	12,90%
15	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	15.03.2018	22.06.2018	TRY	154.000.000	12,85%
16	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	22.03.2018	04.07.2018	TRY	125.000.000	13,20%
17	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	06.04.2018	16.07.2018	TRY	100.000.000	13,20%
18	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	11.05.2018	10.08.2018	TRY	125.000.000	13,80%
19	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	05.06.2018	07.09.2018	TRY	250.000.000	15%
20	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	22.06.2018	20.09.2018	TRY	175.000.000	17%
21	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	04.07.2018	12.10.2018	TRY	150.000.000	17,00%
22	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	16.07.2018	25.10.2018	TRY	150.000.000	17,75%
23	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	10.08.2018	16.11.2018	TRY	160.000.000	18%
24	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	07.09.2018	06.12.2018	TRY	250.000.000	21%
25	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	20.09.2018	21.12.2018	TRY	175.000.000	25,50%
26	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	12.10.2018	11.01.2019	TRY	175.000.000	26,00%
27	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	25.10.2018	25.01.2019	TRY	165.000.000	25,50%
28	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	16.11.2018	15.02.2019	TRY	300.000.000	24,25%
29	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	06.12.2018	08.03.2019	TRY	400.000.000	23,35%
30	Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş.	21.12.2018	25.03.2019	TRY	200.000.000	23,00%
31	ZKB Varlık Kiralama A.Ş.***	26.12.2018	03.04.2019	TRY	100.000.000	22,25%

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.7. Ziraat Katılım Varlık Kiralama A.Ş. Sukuk İhraçları

5.2.6. Konsolide Sukuk İhracı

Ülkemizde kullanılmasına başlanıldığı tarih olan 2010'dan bu zamana kadar gerçekleşen toplam ihraç rakamları incelenecektir.

2010 - 2017 Yılları Arası Toplam Sukuk İhraçları				
2010-2017 Yılları Arası	USD (Bin USD)	MYR (Bin MYR)	TL (Bin TL)	TL Karşılığı Toplamı (Bin TL)
Özel Sektör	3.600.000	1.960.000	6.848.705	16.391.605
Kamu	4.750.000		17.782.449	28.042.449
TOPLAM	8.350.000	1.960.000	24.631.154	44.434.054

Kaynak: TKBB (Son Erişim Tarihi: 15. Temmuz 2019).

Tablo 5.8. Konsolide Sukuk İhracı

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı gibi, sukuk ihraçları piyasasında kamu bir yapı oluşmuştur. Bu durumda özel sektör açısından yeni bir kaynak bulma yöntemi olan sukuk ihraçlarına daha çok ağırlık verilmesi gerekliliğini göstermektedir

5.3. Türkiye’de Sukuk İhraçlarını Kullanan Sektörler

Fizibilitesi iyi yapılmış projelerin finansmanında sukuk kullanılmaktadır. Özellikle güneş enerjisi projeleri, jeotermal ve termik santraller gibi büyük projelerin finansmanının yurtiçi ve yurtdışı kaynaklarla ve ağırlıklı olarak konsorsiyum yoluyla temin edilmektedir.

Türkiye’de işletmelerin önemli sıkıntılarından birinin firmaların projenin geri ödemesine uygun borçlanmamalarıdır, "Finansman maliyetini düşürme adına geri dönüş süresinden daha kısa vadede borçlanma, yatırımcıyı sıkıntıya sokar. Finansmanın vadesi kendini geri ödeyebilecek sürede olmalıdır.

Büyük enerji firmaları ileriye yönelik enerji üretimini sukuk ihracı yapan katılım bankaları satın alarak onlara kaynak temin etmektedir. Bu şekilde, Yatırımcı da buradan elde ettiği kaynakları yeni projeleri için kullanabilme imkânı bulmaktadır. Sukuk modelinin enerji yatırımlarında kullanımı için Sermaye Piyasası Kurulunun da kontrolleri doğrultusunda bu modelin Türkiye’de yer alan enerji sektöründe kullanımı yaygınlaştırılabilir.

Katılım bankaları, uluslararası piyasalardan uygun maliyet ve vadelerle finans temin etme imkânlarını da artırmaya devam etmişlerdir. Özellikle Körfez bölgesinden sendikasyon yoluyla sağlanan ve gün geçtikçe yaygınlaşmakta olan Murabaha finansmanında, katılım bankalarımızın önemli rol almaya devam ettiğini görüyoruz. Geniş bir potansiyel arz eden Körfez sermayesinin Türkiye’ye çekilmesinde katılım bankacılığı ürünlerinin katkısı giderek önem kazanmaktadır. Örneğin, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nca ihraç edilen Kira Sertifikaları (Sukuk) 2018 yılında da başta Körfez bölgesi olmak üzere uluslararası piyasalardan önemli miktarda sermaye çekilmesini sağlamıştır (TKBB, 2018).

Sukuk ihraçlarından Türkiye’de enerji, inşaat, ulaşım vb. gibi birçok sektör ve işletme yararlanmakta olup etik değerler açısından çalışmamızda firma adı şirket bilgisi vb. gibi bilgiler kullanılmamıştır.

5.4. Sukuk ‘un Konvansiyonel Bono ve Hisse Senedinden Farkları

Sukuk ‘un ihraç konusu, dayandığı varlıklar, getirisi ve teminatı açısından konvansiyonel menkul kıymetler ile temel özelliklerde karşılaştırılması aşağıdaki çizelgede analiz edilmiştir.

	Sukuk	Bono	Hisse Senedi
İhraç Konusu	Borç senedi değildir. Belirlenmiş varlık ya da proje üzerinde bölünmemiş sahiplik hakkı söz konusudur.	İhraç edenin borcu söz konusudur	Şirketin hissesinden sahiplik hakkı söz konusudur
Varlığa Dayalı Olma Durumu	En az belirlenen oran nispetinde maddi varlık olmalıdır. (%51 icara için)	Genellikle gerekli değildir	Gerekli değildir.
Teminat	Dayandığı varlıklar ya da proje üzerindeki sahiplik hakkı ile teminat sağlamaya ek olarak teminat artırımı ile de teminat sağlar.	İpotekli tahviller, teminatlı borç senetleri vb. dışında genellikle teminat içermezler.	Teminat içermezler
Anapara ve Gelir	İhraççı tarafından garanti edilmemiştir.	İhraççı tarafından garanti edilmiştir.	Şirket tarafından garanti edilmemiştir
Amaç	Sadece İslam hukukuna uygun amaçlar için ihraç edilebilir.	Her türlü amaç için ihraç edilebilir.	Her türlü amaca uygundur.
Senetlerin	Belirlenmiş varlık ya da proje üzerindeki sermaye payının satışı söz konusudur.	Bir borç senedinin satışı söz konusudur.	Şirketin hisselerinin satışı söz konusudur.
Senet Hamillerinin Sorumlulukları	İhraç edilen senetlere katılım oranında dayalı olduğu varlık/ teşebbüse bağlı olarak tanımlanmış bir sorumluluk söz konusudur.	Bono sahiplerinin ihraççının mali durumu nu için herhangi bir sorumluluğu yoktur.	Sahip olunan şirket hisseleri oranında şirketin işlerinden sorumluluk söz konusudur.

Kaynak: (Büyükakın ve Bilal,2016:309).

Tablo 5.9. Sukuk – Bono- Hisse Senedi Karşılaştırılması

5.5. Sukuk İhraçlarının Mikro Ekonomik Katkıları

Sukuk yatırım modellerinde borçlanma yöntemi olarak değerlendirilmemektedir. Bundan dolayı yeni kurulan firmaların mali verilerinde, borçlar hesabı düşük görünmekte ve mali analiz raporlarında bilanço verimliliği yükselmektedir. İhraç amacıyla kurulan varlık kiralama şirketleri ihraç esnasında toplanan fonların kaynak firmalara ve/veya kendi bünyelerinde büyüme amaçlı kullanarak kurumsal yapıların oluşmasına olanak sağlarlar.

Fon fazlası bulunan ve yatırımından belirli bir miktarda getiri bekleyen yatırımcılar, sukuk ihraçları ile sayesinde, ana para ve getirilerini güvence altında aldıklarını düşünmektedirler. Söz konusu ihraçlarda yatırımcıya tanınan vergi vb. istisnalar ile de ihraç piyasasının hacmi artmakta ve söz konusu ihraçların yapıldığı borsalarda derinlik oluşmaktadır. Bu durum da büyük yatırımcının yanı sıra küçük yatırımcının da söz konusu piyasaya dahil edilmesine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

5.6. Sukuk İhraçlarının Makro Ekonomik Katkıları

Özellikle Körfez bölgesi ve petrol geliri olan ülkelerde bulunan faiz hassasiyeti taşıyan montanlı fon portföylerinin ülkeye yönlmesi ile birlikte, sukuk ihraçları sayesinde, sermaye ihtiyacı yüksek olan ekonomiler, gerekli olan alt yapı, üst yapı, enerji vb. üretim yatırımlarına uzun vadeli ve daha uygun maliyetli kaynak bulabilmektedir. Bu durum da uzun vadede yatırımların artmasıyla birlikte istihdam oranını ve milli gelirin artmasına, yatırımlardan elde edilecek vergiler ile kamu bütçesinde gelirlerin artmasına, ekonomik büyümeye ve akabinde kalkınmaya olumlu yönde etki edecektir.

5.7 Sukuk İhraçlarında Politika Yapıcılar İçin Öneriler

Sukuk ihraçlarının, yatırımcılar açısından daha cezbedici ve efektif olarak değerlendirilebilmesi için, yapısı itibarıyla riskli yönlerindeki hukuksal, vergisel sorunlar ile ihraç sırasındaki ve akabindeki hacimsel sorunların çözülmesi gerekliliği hâsıl olmaktadır.

Sukuk ihraçlarında hedeflenen likiditenin sağlanabilmesi ikincil piyasasının oluşması ve yeterli derinliğe ulaşması gerekmektedir. İkincil piyasada derinliğin oluşmaması sukuk ihraççıları açısından likidite sorununu doğuracaktır. Ayrıca sukuk yatırımcılarının vade sonunu beklemek zorunda kalmaları söz konusu olacaktır. Vade sonunu beklemek zorunda kalan yatırımcılar da daha yüksek bir getiriyi ihraççıdan talep edeceklerdir. İkincil piyasanın likit olmaması fiyatların bozulmasına sebep olacaktır. Sukuk ihraç eden finans kurumları yüksek getiriyi sağlama imkânı sunmak zorunda kalarak, uzun vadeli ve daha az maliyetli kaynağın elde edilmesi hedefinden sapmış olacaklardır.

Söz konusu sukuk piyasasının denetlenebilir olması gereklidir. Ülkemizde bu ihraçlar ağırlıklı olarak katılım bankaları tarafından yapılmaktadır. Katılım bankaları danışma kurullarından gerekli onayları aldıktan sonra faizsizlik prensibiyle bu ihraçları yapmakta olduklarını beyan etmektedirler. Ancak ülkemizde faaliyet gösteren katılım bankalarının fon kullandırım ve fon toplama işlemlerinde uygulama açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum da, faizsiz finans ürünlerine yatırım yapmak isteyen yatırımcıların, sukuk ihraçlarına olan güvenini olumsuz yönde etkilemektedir. Tek bir denetim merkezinin kurularak aydınlatma platformunun oluşturulması, faizsiz finans yöntemleri hususunda kamunun daha açık ve net bir şekilde bilgilendirilmesi önem arz etmektedir.

Ülkemizde ihraç edilen sukuklar ağırlıklı olarak icara sukuklar olup katılım bankalarının aktiflerinde bulunan leasing alacakları üzerinden düzenlenmektedir. 2007 yılından sonra leasing işlemlerinde vergi avantajlarının sonlanması ile birlikte katılım bankalarının aktiflerindeki leasing alacak bakiyelerinde düşüş gözlemlenmektedir. Son yıllarda leasing yani icara işlemleri için vergisel düzenlemeler yeniden yapılmış ve özellikle belirli ilk el ürünlerde KDV avantajı yeniden sağlanmış olsa da, leasing işlemlerinin finansal piyasalardaki güçlü bilinirliği eskiye oranla zayıflamış görülmektedir. Bu durum da dayanağı leasing kira sözleşmeleri olan icara sukuk ihraçlarının hacmine olumsuz etki etmektedir. Fon talebinde bulunan yatırımcılar için teminat ve ödeme kolaylığı sağlayan, finans kurumları içinse gerek sukuk ihraçlarına dayanak ve gerekse de geri dönüşü açısından tahsil kabiliyeti daha yüksek olan leasing işlemlerinin yaygınlaştırılması hususunda, leasinge söz konusu mallardan alınacak olan vergilerde iyileştirilme yapılmasına ihtiyaç hâsıl olduğu görülmektedir.

Ülkemizdeki katılım bankalarının fon kullandırma işlemleri genellikle murabaha şeklinde yapılmaktadır. Diğer fonlama şekillerinden olan ve tam olarak üretime yönelik fonlama işlemlerinde kullanılan müşarake ve mudarebe yöntemleri ile yapılan fonlamalar da dâhil olmak üzere diğer sukuk yöntemleri de sukuk ihraçlarına dayanak olmalıdır. Bununla birlikte Devlet-Hazine tarafından yapılacak sukuk ihraçlarının yatırımcılara daha detaylı olarak tanıtımının yapılması gereklidir. Bunun için gerekli hukuksal ve vergisel alt yapının hazır olması, gerek ihraççı - yatırımcı ve gerekse toplanacak vergiler neticesinde kamu otoritesi yararına olacağı kuvvetle muhtemeldir.

Konvansiyonel bono ve tahvil ihraçlarındaki vergilendirme ile sukuk ihraçlarının vergilendirilmesi ve elde edilen gelirden alınan vergiler ülke bazında farklılık göstermektedir. Ülkemizde tam ve dar mükellef gerçek kişi yatırımcıların sukuk

yatırımından elde ettiği getiriden %10 oranında vergi kesintisi yapılmaktadır. Bu oran Malezya vb. ihraççı öncü ülkelerde bulunmamaktadır. Tüzel kişi yatırımcılardan ise kazançtan kesinti yapılmamaktadır.

İhraçlarda yurt içi yatırımcıların tasarruflarının ve yurt dışı yatırımcıların montanlı fonlarının ülke ekonomisine kazandırılmasının sağlanması için, yatırımcıların kendilerini hukuksal olarak güvencede, vergisel olarak rahat hareket edebileceği, uygulamada ise istediği anda nakde dönüşebilme geçişkenliğinin sağlanabildiği bir piyasanın oluşmasının mutlak gerekliliği tespitleri yapılmıştır.

6. SONUÇ

20. yüzyılda ortaya çıkan İslami bankacılık modeli, konvansiyonel bankacılık modeline nazaran daha sonraki dönemlerde ortaya çıkmış ve İslam dininin paranın ticaretinden elde edilecek faizi haram kılmasını temel ilke olarak kabul etmiştir.

Ekonomideki kalkınma seviyesine paralel doğrultuda, hem konvansiyonel anlamda hem de İslami bankacılık anlamında, finans sisteminde gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Ancak bu iki farklı bankacılık sistemi arasında karşılaştırma yapıldığında, İslami bankacılığın günümüz modern ekonomilerinin gereksinimlerini karşılayabilmesi için ürün ve sistem altyapısı vb. bir çok konuda gelişme göstermesi gerektiği görülmektedir.

Ekonomilere katma değer sağlaması açısından bakıldığında, katılım bankalarının fonlama faaliyetlerinin, karşılığında mutlaka mal veya hizmet bulunan reel ekonomiye yönelik işlemler bazında olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda ise devletlerin vergi gelirlerinde artış yaşanarak ekonominin tamamına yarar sağlanacaktır. Fon kullandırma işlemleri şeffaf bir şekilde yapıldığında devletlere vergisel anlamda avantaj sağlayacağı kaçınılmaz olacaktır. Ülkemiz gibi gayri resmi ticaret hacimlerinin yoğun olduğu ülkelerde montanlı vergi gelir kayıplarının engellenmesine faydasının olacağı kuvvetle muhtemeldir.

İslami Bankacılık modelinde fon toplama metotları arasında bulunan sukuk ihraçları, son dönemde popülaritesini arttırmaktadır. Faizsiz bir yatırım aracı olan sukuk ihraçları, dayandığı varlıklarda tasarruf, söz konusu varlıkların satılmasından elde edilecek tutara ortaklık ve kardan pay alma hakları tanımaktadır. Bu nedenle sukuklar gelir ortaklığına dayalı bir ihraç aracı olup, kamunun büyük montanlı finansman ihtiyacı olan köprü, alt yapı, dijital ağlar, demiryolu, hava alanı vb. yatırımları için gereken uzun vadeli kaynağa ulaşmasını kolaylaştırabilecektir.

Konvansiyonel sermaye piyasalarındaki fonlara kısıtlı bir erişim imkânı ile yetinmek, yüksek sermaye girdisine ihtiyaç duyan gelişmekte olan piyasalar açısından yetersiz kalmaktadır.

Ülkemizde, kamu ve özel sektör tarafından yapılacak olan sukuk ihraçları, konvansiyonel yurtiçi borçlanma araçları olan tahvil- bono ihraçları ile yurt dışı borçlanma araçları olan Euro Tahvil vb. ihraç yöntemlerine alternatif olacaktır. Bu durum da, faiz getirisi almak istemeyen, İslami esaslara uygun yatırım yapmayı tercih eden, altın vb. menkuller ile çeşitli gayrimenkullerde değerlendirilen yüksek montanlı Körfez fonları ile varlığa dayalı yatırım

yapan diğer uluslararası büyük yatırım fonlarının, ülkemiz ekonomisine kazandırılmasına olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Bu fonların ülke ekonomisine kazandırılması, faiz duyarlılığı son derece yüksek olan, ekonomilerde negatif büyümeye de sebep olabilecek dalgalanmaları yapabilen, ekonomiyi sermaye hareketlerine karşı kırılgan bir yapıya sokabilen, makro düzeyde ekonomik gelişmeyi engelleyen ve ekonomik refahı olumsuz etkileyen spekülâtif nitelikteki sermayeye de bağımlılığı azaltmış olacaktır.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, B. (2010). Sermaye Piyasasında Yeni Bir Menkul Kıymet: Kira Sertifikası (Sukuk). *Erciyes Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 32-52.
- Akın, C. (1986). “Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma”, İstanbul, Kayihan Yayınları (İlmi Araştırmalar serisi No: 1),110-126.
- Aktepe, İ. E. (2010). İslâm hukuku çerçevesinde finansman ve bankacılık. *Yedirenk*, 74-75.
- Aslan, H. (2012). *Alternatif bir Yatırım ve Finansman Aracı Olarak Sukuk: Yapısı, İşleyişi ve Türkiye Piyasası için Öneriler*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balibek, E. (2017). “Establishing a Legal Framework for Sovereign Sukuk Issuance: A PublicDebt Management Perspective”, *MFM DiscussionPaper Series*, No. 18.
- Bannerman, P. (2013). *Islam in Perspective (RLE Politics of Islam): A Guide toIslamicSociety, Politics and Law*. Routledge. 241-242.
- Bulut, H. İ., Er, B. (2012). *Katılım finansmanı: katılım bankacılığı ve girişim sermayesi*. Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayın, 146-150.
- Bulut, H. İ., Er, B. (2012). *Katılım finansmanı: katılım bankacılığı ve girişim sermayesi*. Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayın. 32-36.
- Büyükakın,F., Ersan,B. (2016). Finansal Krizlere Karşı Sukukun Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 33-35.
- Clifford, C. (2013), “Hong Kong TakesStepsTowardsBecoming a CentreforIslamic Finance”,*BriefingNote, Sum-mer*.
- Çevik, T. (2003). *Finansal Kiralama (Leasing)*. Yayınlanmamış Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim. Ankara, 19-20.
- Çıkrıkçı, M. (2005). *Finansal Kurumlar ve Piyasalar*, Trabzon, 221.
- Çolak, Ö. F. ve diğerleri. (1997). *Para Banka Teori ve Politika*, 1.Basım Ankara, Gazi Kitabevi, 39-40.
- Çürük, S. (2013). *İslami Finansın Türkiye’deki Gelişimi, Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Doktora Tezi, Konya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dusuki, A. W.,Mokhtar, S. (2010). *Critical appraisal of ShariahIssues on ownership in asset-basedsukuk as implemented in theIslamicdebt market*. International Shari’ahResearch Academy forIslamic Finance (ISRA), 204.
- El-Mevsılı, (2002). *Kitab’ül İhtiyar bil Ta’lilil Muhtar*, Cilt 3, Beyrut, Daru’lMa’rife, 22.
- Eroğlu, Ö. (2004). *Para teorisi ve politikası ders notları*. Yayın No:50, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 87-88.

Günaydın A. (2015). *Menkul Kıymet Olarak Sukuk İhracı ve Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

İnternet: AAOIFI, “ObserverMembers”, URL: <http://aaoifi.com/observer-members-2/?lang=en>, Son Erişim Tarihi: 09 Nisan.2019.

İnternet: Abdel-Rahman YousriAhmad, “IslamicModes of Finance and the Role of Sukuk”, URL: <https://kantakji.com/media/175003/file2711.pdf>, Son Erişim Tarihi:12. Nisan.2019.

İnternet: Albaraka Türk Katılım Bankası, ‘Katılım Bankacılığı Sistemi Nedir’ URL: https://www.albaraka.com.tr/pdf/Katilim_Bankaciligi_Sistemi_Nedir_pdf, s:33, Son Erişim Tarihi: 2 Nisan 2019.

İnternet: Bafra, E. (2015). “İslami Banka” Kavramı Karşısında “Özel Finans Kurumundan “Katılım Bankası” Kavramına Geçiş Bir Çelişki Midir?, URL: <http://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0019386&lng=0&search=erdem%20ba%20fra&arananID=AR0153416>, Son Erişim Tarihi: 24 Nisan 2019, s.72.

İnternet: CGS Center, “Faizsiz Menkul Kıymet Kullanımı-SUKUK” URL: <http://www.cgscenter.org/doc/sukuk%20nedir.pdf>, Son Erişim Tarihi: 2 Mart 2019.

İnternet: E&Y (2013), “Hong Kong Enacts New LawtoPromoteInvestment in IslamicBonds”, URL: <http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/International-Tax/Alert--Hong-Kong-enacts-new-law-to-promote-investment-in-Islamic-bonds>, Son Erişim Tarihi: 29 Mart 2019.

İnternet: Gruplar Bazında Banka ve Şube Sayıları, URL: https://www.tbb.org.tr/Modules/Banka-Bilgileri/Banka_Subes_Bilgileri.Asp Son Erişim Tarihi: 24. Nisan.2019.

İnternet: ICAEW (2019), “TheTaxationTreatment of Islamic Finance in Canada”, URL: <https://www.icaew.com/library/industry-guides/islamic-finance/taxation-of-islamic-finance>. Son Erişim Tarihi: 10 Nisan 2019.

İnternet: Kıbrıs Faisal İslam Bankası, ‘Garanti Mektupları’ URL: <http://www.faisalislambank.com/tr/kurumsal/gayri-nakdi-krediler/>, Son Erişim Tarihi: 22 Mart 2019.

İnternet: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ‘Katılma Hesapları’ URL: <https://www.kuveytturk.com.tr/bireysel/hesaplar/katilma-hesapları/katilma-hesabi>, Son Erişim Tarihi: 15 Mart 2019.

İnternet: Kuveyt Türk Katılım Bankası, ‘Kabul Aval Kredileri’ URL: <https://www.kuveytturk.com.tr/ticari/finansman-urunleri/gayri-nakdi-finansman>, Son Erişim Tarihi: 15 Mart 2019.

İnternet: Resmî Gazete, Bakanlar Kurulu Kararı Sayısı:2011/1854, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110629-3.htm>, Son Erişim Tarihi:11 Mart 2019.

İnternet: Resmi Gazete, ‘Bankacılık Kanunu’19 Ekim 2005, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051101M1-1.htm>, Son Erişim Tarihi:5 Nisan.2019.

İnternet: Resmi Gazete, Kira Sertifikaları Tebliği, URL: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130607-14.htm>, Son Erişim Tarihi: 07 Mart 2019.

İnternet: Sukuk, “Sukukun Temel İlkelerine Giriş ve Yapısı”, 2006, URL: <https://www.sukuk.com/wp-content/uploads/2014/03/Sukuk-Structures.pdf>, Son Erişim Tarihi: 11 Nisan 2019, s:21.

İnternet: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Kira Sertifikası Yatırımcı Kılavuzu, URL: <https://docplayer.biz.tr/56963485-T-c-basbakanlik-hazine-mustesarligi-altina-dayali-kira-sertifikasi-yatirimci-kilavuzu.html>, Son Erişim Tarihi: 13 Nisan 2019.

İnternet: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, ‘Mevduat Sigortası’ URL: <http://www.tmsf.org.tr/mevduat.sigortasi.tr>, Son Erişim Tarihi: 5 Nisan 2019.

İnternet: TBB, Veri Seti, URL: https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_sube_bilgileri.asp, Son Erişim Tarihi:12 Nisan 2019.

İnternet: TBMM, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, URL:<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6327.html>, Son Erişim Tarihi:12 Nisan 2019.

İnternet: TKBB, Katılım Bankacılığı Nedir? Nasıl Çalışır?, URL: <http://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/TKBB-Katilim-Bankaciligi-Nedir-Brosur.pdf>, Son Erişim Tarihi: 20 Mart 2019.

İnternet: TKBB, Mukayeseli Tablolar, URL: <http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, 10 Nisan 2019.

İnternet: Tr.Wikipedia, İslam Kalkınma Bankası, URL: https://tr.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/İslam_Kalkınma_Bankası.html, Son Erişim Tarihi:16 Şubat.2019.

İnternet: Türkiye Finans Katılım Bankası, ‘Türkiye Finans Hakkında’, URL: <https://www.turkiyefinans.com.tr/tr-tr/hakkimizda/turkiye-finansi-taniyin/Sayfalar/turkiye-finansi-taniyin.aspx>, Son Erişim Tarihi: 01 Mart 2019.

İnternet: Türkiye Katılım Bankaları Birliği, ‘2018 Yılı Faaliyet Raporu’, URL: <http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/Katilim-Bankalari-2018-.pdf>, Son Erişim Tarihi: 01 Mart 2019.

İnternet: Türkiye İş Bankası, ‘Dış Ticaret Ürünleri’, URL: <https://www.isbank.com.tr/TR/ticari/dis-ticaret/dis-ticaret-urunleri/Sayfalar/dis-ticaret-urunleri.aspx>, Son Erişim Tarihi: 26 Şubat 2019.

İnternet: Vakıf Katılım Bankası, ‘Teminat Mektupları’, URL: <https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/ticari/Pages/Teminat-Mektubu.aspx>, 04 Şubat 2019.

- İnternet: Vakıf Katılım, “Vakıf Katılım’ı Tanıyın URL:
<https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/hakkimizda>, Son Erişim Tarihi: 19 Şubat 2019.
- İnternet: Vakıf Katılım, Ortaklık Yapısı URL:
<https://www.vakifkatilim.com.tr/tr/yatirimciiliskileri/Pages/Ortaklik-Yapisi.aspx>,
Son Erişim Tarihi: 25 Şubat 2019.
- İnternet: Ziraat Katılım Bankası Ortaklık Yapısı, URL:
<https://www.ziraatkatilim.com.tr/yatirimci-iliskileri/Sayfalar/ortaklik-yapisi.aspx>,
Son Erişim Tarihi: 03 Mart 2019.
- İnternet: Ziraat Katılım Bankası, ‘Referans Mektupları’ URL:
<https://www.ziraatkatilim.com.tr/kurumsal/gayri-nakdi-kredi-urunleri/Sayfalar/referans-mektuplari.aspx>, Son Erişim Tarihi: 6 Nisan 2019.
- İnternet: Ziraat Katılım Bankası, “Hakkımızda”, URL:
<https://www.ziraatkatilim.com.tr/bankamiz/Sayfalar/hakkimizda.aspx>, Son Erişim Tarihi: 16 Mart 2019.
- Küçükçolak, N. (2008). Faizsiz finansman sertifikası Sukuk’un Türk sermaye piyasası açısından değerlendirilmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 45(520), 23-35.
- Öçal, T., Çolak, Ö. F. (1999). *Finansal Sistem ve Bankalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 37-38.
- Özeroğlu, A. İ. (2014). Sukuk ve Türkiye’de Sukukun Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, (19), 751-772.
- Özsoy, İ. (2011). *Türkiye’de Katılım Bankacılığı*. İstanbul: TKBB. 47.
- Özsoy, Ş. (2012). *Sağlam Bankacılık Modeli ile Katılım Bankacılığına Giriş*. İstanbul: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. Yayını, 30-77.
- Özyurt, H. (2006). *Para Teorisi ve Politikası*. Trabzon: Derya Kitabevi, 58.
- Perera, S. I. (2015). *Sukuks-the emerging trend in Islamic finance*. Islamic Finance Today.
- RAM. (2014). *SukukFocus. Sukuk and Taxation: The Road to Liberalisation*, Kuala Lumpur: RAM Ratings Services, 3.
- Said, A. (2011). Does The Use Of Sukuk (İslamic Bonds) İmpact İslamic Banks Performances? *A Case Study Of Relative Performance During, 2007-2009*, 68.
- Sidani, Y. M. (2015). *Islamic Ethic and Financial Conduct. Handbook of Research on Islamic Business Ethics içinde Glos*, UK: Edward Elgar Publishing Limited, (s. 259-274).
- Söyler, İ. (2004). *Hukuki ve Mali Boyutlarıyla Sukuk*. Ankara:Gazi Yayınları, 20.
- SPK. (2012). *Sermaye Piyasası Kanunu Tasarısı Taslağı*.

- Sümer, G., Onan, F. (2016). Dünyada Faizsiz Bankacılığın Doğuşu, Türkiye'deki Katılım Bankacılığının Gelişme Süreci ve Konvansiyonel Bankacılıktan Farkları. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 296-308.
- Şentürk, R. (2008). *Ekonomik Kalkınma ve Değerler*. İstanbul: UTESAV, 173.
- Takan, M. (2001). *Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tok, A. (2009). *İslami Finans Sistemi Çerçevesinde Sukuk (İslami Tahvil) Uygulamaları. Katılım Bankaları ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler*. Ankara:SPK Yeterlilik Etüdü, 13-18.
- Uçar, M. (1993). *Türkiye'de-Dünyada Faizsiz Bankacılık ve Hesap Sistemleri*. Finansal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları. İstanbul, 129.
- Uyanık, S. (1990). *Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü: Türkiye Örneği*, Ankara: TOBB Yayınları, 10.
- Vural, M. (2000). *Finansal Hizmetlerin ve Özel Finans Kurumlarının Vergilendirilmesi. Türkiye'de Özel Finans Kurumları Teori ve Uygulama*. Albaraka Türk Yayınları, 232.
- Wilson, R. (2004). *Islamic bonds: your guide to issuing, structuring and investing in sukuk—overview of the sukuk market*. Institute for Middle Eastern and Islamic Studies. United Kingdom:University of Durham, 5.
- Yakar, S., Kandır, S.Y., Önal Y.B. (2013). Yeni bir Finansman Aracı Olarak Sukuk-Kira Sertifikası ve Vergisel Boyutunun İncelenmesi. *Bankacılar Dergisi*, 8, 72-94.
- Yardımcıoğlu, M., Ayriçay, Y., Coşkun, S. (2014). İslami Finans Çerçevesinde Menkul Kıymetleştirilmiş Varlık; Sukuk Dünya Ve Türkiye Piyasası İncelemesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 157-174.
- Yıldıran, M. (2011). Küresel Finans Krizi Sürecinde Farklı Finans Uygulamalarının Analizi: Konvansiyonel ve Faizsiz Finans Sistemlerin Karşılaştırması. *Bütçe Dünyası Dergisi*, 1(35), 105-120.
- Yılmaz, E. (2014). Yeni Bir Finansal Araç Olarak Sukuk: Çeşitleri, Türkiye Uygulaması ve Vergilendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (61), 89.
- Zaman R. (2011). Riba and interest in Islamic banking: an historical review In Arif M. / Iqbal M. (Eds.), *The Foundations of Islamic Banking Theory, Practice and Education*. London:EdwardElgar Publishing, 222.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı :Onan, Fatih
Uyruğu :T.C.
Doğum tarihi ve yeri :03/08/1985 Ankara
Medeni hali :Evli
Telefon :0535 947 7815
e-mail :onanfatih@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yükseklisans	Hacı Bayram Veli Üniversitesi-Bankacılık	Devam
Lisans	Selçuk Üniversitesi-İ.İ.B.F.-İktisat Bl.	06/2007
Lise	Ayrancı Yabancı Dil Ağ. Lisesi	06/2003

İşDeneyimi

Yıl	Yer	Görev
2010-2014	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	Uzman
2014-devam	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	Yönetmen

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Yenilenebilir Enerji Sistemleri, Ges Projeleri, Dış Ticaret, Spor (Yüzme, Basketbol)

